

રાસસંગ્રહ

સંચાલક : મનુભાઈ પુસ્તકાલય મહેતા

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાષ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક { ૨૧૪૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ૨૧૨૧-૨૧૦, ૨

વિષય ૪ - : ૩૨૧

રાસસંગ્રહ

સંપાદક : ચન્દુલાલ પુરુષોત્તમ મહેતા

પ્રથમ ભાગ

મૂલ્ય : રૂ. ૧-૪-૦

સવન ૧૯૮૧

ઈ. સ. ૧૯૨૪

આવૃત્તિ પહેલી

પ્રત : ૫૦૦

સર્વ હુક સંગ્રાહકને સ્વાગીત

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ

પ્રકાશક ને મુદ્રક :

નટવરલાલ શંકરલાલ ખેડેતા

વિરેકાનંદ મુદ્રણાલય :

ન્યૂ ખાલિયા રોડ :

અમદાવાદ :

જાનાલાલ દલપતરામ દવિને

અનુક્રમણિકા

નંબર.	વિષય.	પાનું.
૧	આમંત્રણુ	૧
૨	રાસ.	૩
૩	દિવ્ય સુંદરીઓ.	૫
૪	ન્યાલાલ આમંત્રણુ.	૬
૫	સાધનોર્મિ.	૭
૬	સ્નેહગીત.	૮
૭	યુગ મુખારક	૧૦
૮	મોસાળ.	૧૨
૯	સ્વાર્થી જગત્	૧૪
૧૦	પ્રલતી પાંખડી	૧૬
૧૧	યુગરેખા	૧૮
૧૨	હૈયા સૂના	૨૦
૧૩	દિવ્યધામ	૨૨
૧૪	સ્વર્ગનાં મૃદંગ	૨૪
૧૫	વસન્તનાં વધામણું	૨૫
૧૬	અણુદીક જાગર.	૨૧૭
૧૭	સંપ	૨૯
૧૮	રાસેશ્વરીમા.	૩૦
૧૯	આણું	૩૨
૨૦	વિયોગીની.	૩૪
૨૧	ચૂકશો માં	૩૬
૨૨	સૌભાગ્ય ફળ	૩૭
૨૩	ભોળી ભરવાડણુ	૩૮
૨૪	આંગણે તલાવડી.	૩૯

૨૫	અનિલાય	જયોરના શુકલ.	૪૦
૨૬	સેવાનાં સંતાન.	કૃષ્ણદાસ ગોવિંદજી આસર.	૪૨
૨૭	મદારે જનું પેપેપાર	ન્દાનાલાલ દલપતરામ કવિ.	૪૪
૨૮	રસોત્સવ.	જનાર્દન પ્રભાસ્કર.	૪૫
૨૯	અમીનીરેલ વિજયવરસાવ	રમણીક કીશનલાલ મહેતા.	૪૬
૩૦	આજની શોભા.	કૃષ્ણરાવ ભોળાનાથ દિવેટિયા	૪૭
૩૧	જહેની િ મેંદી.	જગુભાઈ મોહનલાલ રાવળ.	૪૮
૩૨	સ્વાગત	વાસુદેવ રામચંદ્ર શેલત.	૫૦
૩૩	સુન્દરી શીજે ભરીરે.	દામોદર ખુશાલદાસ ખોટાદકર	૫૧
૩૪	વચીકરણ	મણિલાલ નમુભાઈ દિવેદી.	૫૩
૩૫	કોયલ	લોકગીત	૫૫
૩૬	ડોલાવણ વાંસળી	મુળજી દુલભજી વેદ	૫૬
૩૭	બદાલમનું હેત	સ્નેહરશ્મિ	૫૮
૩૮	કુંજલડીને સમ્બોધન	લોકગીત	૬૦
૩૯	દાણુ માગે.	પ્રેમાનંદ	૬૧
૪૦	દેવ-દેશનું સોણનું.	આંપરી વિઠ્ઠલદાસ કહેશી.	૬૨
૪૧	ભાભી.	દામોદર ખુશાલદાસ ખોટાદકર.	૬૩
૪૨	નવરાત્રિ.	કેશવ લ શેઠ	૬૫
૪૩	ભાઈ જહેન.	દેશજી પરમાર	૬૭
૪૪	શ્યામરંગસમીપે ન જવું દયારામ.		૬૮
૪૫	પ્રેમદાન.	અરદેશર કરામજી ખખરદાર	૬૯
૪૬	નિમંત્રણ.	વાસુદેવ રામચંદ્ર શેલત.	૭૧
૪૭	નળૂ	લોકગીત.	૭૩
૪૮	આજની ઘડી.	નરસિંહ મહેતા.	૭૪
૪૯	સખીને	ચન્દુલાલ પુરપોતમ મહેતા.	૭૫
૫૦	ઝૂંપડી	સો. અખી જહેન.	૭૭
૫૧	ઝૂલડાં કટોરી.	ન્દાનાલાલ દલપતરામ કવિ.	૭૮

૫૨	સુનરને તાંતણે હો ખડેન લલિત	૭૯
૫૩	સખીને આમંત્રણ મણિશંકર રતનજી બટ.	૮૦
૫૪	એક ગીત સૌ કન્નુ ખડેન દેવે	૮૧
૫૫	મીઠાં જીવન હો—	
	જીવન હો. રામમોહનરાય જશવંતરાય.	૮૨
૫૬	માઠે મન લીધું લટકે. મીરાંબાઈ.	૮૩
૫૭	નિત્ય વસંત. ચંદ્રકાન્ત મંગળજી ઓઝા.	૮૪
૫૮	ગ્રામ્ય જીવનની રમ્યતા જનાર્દન પ્રભાસકર.	૮૫
૫૯	હરીરસ મૃગજી દુલ્લભજી વેદ.	૮૬
૬૦	જગજૂની ઓળખાણુ યશવંત સવાઈરાલ પંડ્યા	૮૭
૬૧	દીન ઝુંપડી સીતારામ જે. શર્મા.	૮૮
૬૨	પ્રિય સંયોગાર્જવ ભીમરાવ ભોળાનાથ દિવેદીયા	૮૯
૬૩	આતમરાસ વિહંગક યજેશ્વર આવસત્યી	૯૧
૬૪	ફરી એ બંસી સુણાવ રમણીક કીશનલાલ મહેતા	૯૨
૬૫	નણુદલ ચંદ્રકાન્ત મંગળ ઓઝા	૯૪
૬૬	ઝીણા ઝરમર વરસે મેઠ વસન્તવિનોદી	૯૬
૬૭	સિદ્ધિદાઈ માતને સૌ. દિપકબા દેશાધ	૯૭
૬૮	જીવનની શોભા જયંતિદેવી	૯૮
૬૯	અનિલ! તું કહે જે અગ્નિ	૯૯
૭૦	કંથનો પંથ મણિશંકર અંબાશંકર વ્યાસ	૧૦૦
૭૧	અમારી પર્ણકુટી ડાહ્યાબાઈ લક્ષમણુબાઈ પટેલ	૧૦૨
૭૨	પૂર્ણિમા પાછી ડીંગીરે! જનાર્દન પ્રભાસકર	૧૦૪
૭૩	જોગીરાજ કેશવ હ. શેઠ	૧૦૫
૭૪	મહારી ન્હાનકડી નણુદ ચંદ્રશંકર નર્મદાશંકર પંડ્યા	૧૦૬
૭૫	ચંદા હરિલાલ હર્ષદરાય ટૂંવ.	૧૦૯
૭૬	ધડુલો અગ્નિ	૧૧૦

૧૭૭	શાને સતાવો રયામ	ચન્દુલાલ પુરુષોત્તમ મહેતા	૧૧૧
૭૮	રાજવણુ	દામોદર ખુશાલદાસ ગોટાદકર	૧૧૨
૭૯	કાયલડીને	જગુભાઈ મોહનલાલ રાયળ	૧૧૪
૮૦	સલિયરને	દયારામ	૧૧૫
૮૧	થેલી મુસાફર	દલપતરામ	૧૧૬
૮૨	ઉપાને સ્વાગત	ચુનીલાલ રેવાશંકર વ્યાસ	૧૧૮
૮૩	રોકશે મા !	સ્નેહરશ્મિ	૧૧૯
૮૪	માતૃગાન	સીતારામ જે શર્મા	૧૨૦
૮૫	પ્રેમીના વાટઘાટ ન્યાગ	મણિશંકર અંબાશંકર વ્યાસ	૧૨૨
૮૬	હિન્દ પર આશીર્વાદ	મણિશંકર રત્નજી ભટ્ટ	૧૨૪
૮૭	શીયળ	નરનાલાલ દલપતરામ કવિ	૧૨૫
૮૮	વિવશ તું કાંઈની સજની નરસિંહરાવ ભોળાનાથ દિવેડીયા		૧૨૭
૮૯	ગુણીયલ સુંદરી	યશવંત સવાઈલાલ પડયા	૧૨૮
૯૦	નમો નેહે સાહેલી	ચુનીલાલ વર્ધમાન શાહ	૧૨૯
૯૧	રસીલી ચંદા	મહાસુખલાલ ચુનીલાલ	૧૩૦
૯૨	મદિયારી	અરેશર ફરામજી ખમરદાર	૧૩૧
૯૩	અસાડિલા રાજ	લલિત	૧૩૨
૯૪	જનશીડાને	શાંતિદાસ	૧૩૪
૯૫	ફલડાં	સીતારામ જે શર્મા	૧૩૫
૯૬	વીર	ચંદ્રકાન્ત મંગળલી એંઝા	૧૩૬
૯૭	ગોપ ગુંથવાનાં રાસડો	વિઠ્ઠલરાય યજ્ઞેશ્વર આવસર્થી	૧૩૭
૯૮	ઝાલી બેની	રામમોહનરાય જશવંતરાય	૧૩૮
૯૯	માશી	ચંદુલાલ પુરુષોત્તમ મહેતા	૧૩૯
૧૦૦	સતિ	સીતારામ જે. શર્મા	૧૪૧
૧૦૧	દિલરંગી દૂધ	વાસુદેવ રામચંદ શેલત	૧૪૩
૧૦૨	મહેમાનોને સંબોધન	મણિશંકર રત્નજી ભટ્ટ	૧૪૩

૧૦૩	નરી ભાભી	વસન્તવિનાદી	૧૪૪
૧૦૪	મહેમાનોને વિદાય	અગ્રાત	૧૪૫
૧૦૫	ઓધજી સંદેશો કહેજો	રયામને રઘુનાથ	૧૪૬
૧૦૬	સ્ત્રી બોધ	અગ્રાત	૧૪૮
૧૦૭	પિયુ પૂજન	યસવંત સવાઈલાલ પંડયા	૧૫૦
૧૦૮	દિવ્યતાનાં દ્વાર	સૌ. કનુ ખેન દવે	૧૫૧
૧૦૯	ગાજે મધરાતલડી	ત્રિભુવન ગૌરીશંકર વ્યાસ	૧૫૨
૧૧૦	પરવશતા	દોલતરામ કૃપારામ પંડયા	૧૫૩
૧૧૧	ગરબે રમવાને ગોરી	નિસર્યાં રે લોલ દયારામ	૧૫૪
૧૧૨	દાંચિકાની દોર	ત્રિભુવન ગૌરીશંકર વ્યાસ	૧૫૫
૧૧૩	સ્નેહીનું સમગ્નું સોદામાળું	કૌશિકરામ વિઘ્નદરરામ મહેતા	૧૫૬
૧૧૪	બદાલાની વેણું	અરદેશર ફરામજી ખબરદાર	૧૫૭
૧૧૫	શરત કોકિલાનો ટુકડો	મદારામ શ્રી અનિલ	૧૫૯
૧૧૬	મદારો કંથ	નદાનાલાલ ચમનલાલ મહેતા	૧૬૦

શુદ્ધિપત્ર

પાનું અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧ છામ	છામિ
૧ ધરમુખ	ધરમુખ
૬ —	એહે મહાલ તી જો.
૧૩ છલકાય	છલકાય
૧૪ કૃતિનના	કૃતિમના
૨૦ મેઘ ધનધોર	મેઘ યથા ધનધોર
૨૨ પથમા	પથમા
૨૫ યોવન	યોવન
૩૩ સજીવન	સંજીવન
૩૪ કદાયા	કદાયા
૩૫ પ્રેલગની	પ્રેલગની
૩૭ બાનું	બાનું
૩૯ આગણ	આગણે
૪૨ સા	સૌ
૪૮ ઝાંખતા	ઝમકતાં
૪૮ મૂઠી	મુઠી
૫૪ મણિલાલ	મણિલાલ
૫૮ વ્હાલમનું	વ્હાલમનું
૫૮ ઉજવળ	ઉજવળ
૫૯ સાહેલડ	સાહેલડી
૫૯ ફરી	ફરી
૬૨ મૌકિતક	મૌકિતક
૬૪ પૂરા	પૂરા
૬૫ નવરત્રિ	નવરત્રિ
૬૫ પ્રથા	પ્રથા
૬૭ ફરક	ફરકે
૬૭ ઝખક	ઝખકે
૬૮ સમીપન	સમીપે ન

પાનું અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૦ આણાં.	આણાં,
૧૨ સુગ્ગન	સુગ્ગન
૧૫ સીતારામ	સીતાસમ
૧૮ ફલડાં કટોરી	ફલડાં કટે.ની
૧૯ ધરસૂત્ર	ધરસૂત્ર
૧૯ સ્વાગી	સ્વાગી
૧૯ મંગલસૂત્ર.	મંગલસૂત્ર:
૮૧ વરતા ?	વરતાં.
૮૧ કનુખેન	કનુખેન
૮૪ ઓઝ	ઓઝા
૮૫ પડતા	પડતા
૮૫ યાં	ત્યાં
૮૫ કાડતે	કાડલે
૮૭ ઘેલી	ઘેલી
૮૮ ભાગશી	ભાગશી
૮૯ લખતી	લખતી
૯૦ ફિવેટિયા	ફિવેટીયા
૯૨ બાવ	પાવ
૯૨ રમગમય	રમગમવ
૯૩ રમણીકલાત્ર	રમણીક
૯૪ મરકલડાં	મરકલડાં
૯૮ જયંતિદેવા	જયંતિદેવી
૧૦૪ સાંખી.	સાંખી :
૧૦૪ લાવે	લાવે
૧૦૭ સાને	સૌને
૧૧૨ હ	હસે
૧૧૯ વ્હાલાને મશે વ્હાલાં મને	
૧૨૦ યાચે	યાચે
૧૨૪ સા	સૌ
૧૨૬ બાલો	બાળો

પાત્રું અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૨૮ માંચે	માંચે
૧૩૭ દિલમા ટેક ટેક	
૧૩૭ કિકલન	કિકલન
૧૩૮ આગ્ય ભયાં	આગ ભયાં
૧૪૦ બંડી	બંડી
૧૪૧ પિયુષ	પિયુષ
૧૪૩ સંગામ.	સંગામ
૧૪૩ શુશ્રૂષા	શુશ્રૂષા

પાત્રું અશુદ્ધ.	શુદ્ધ.
૧૪૮ ભદ્રચંદાર	ભદ્રચંદાર
૧૫૦ ગઢેની	ગઢેની
૧૫૨ મધરાત ડલી	મધરાત ડલી
૧૫૫ ત્રીભુવન	ત્રિભુવન
૧૫૬ પરકીય	પરકીય
૧૫૮ અનિલિની	અનિલની
૧૬૦ કંથ	કંથ

ઉપોદ્ધાત

રાસ-મંત્રનું નામના પોતાનો અર્થ તત્કાળ દર્શાવતા નાના પુસ્તકનો ઉપોદ્ધાત લખતાં મને ઘણો આનંદ થાય છે. સંગીત એ મનુષ્ય જીવનમાં દેવી સાક્ષાત્કાર કરાવનાર અતુલ કલા છે; તે કલાને રસતત્ત્વથી પોષવાને આજે ખાસ કરીને હોવી જોઈએ. ગુજરાતના સ્ત્રી જીવનમાં એ રસતત્ત્વ સુકાઇ જવાની આગળી પર હતી. સુભાગ્યે નવા જમાનાનાં અનેકવિધ યજ્ઞોથી એ તત્ત્વનું પુનરુજ્જવ થયું છે અને ભવિષ્યમાં સંગીત કળા પણ પાંચ ખીલવાના શુભ ચિહ્નો દેખાય છે.

રાસ-ગરમા એ સ્ત્રીઓનીજ ગીગસ છે. એ સંગીતમાં રહેલું કિસ્સાલુનું તત્ત્વ, સંગીતના શબ્દોના આવમાં, ઓતપ્રોત થઇ તે કલાનું યાદ્ય પ્રદર્શન એ ગાનારાંજ સમજી શકે તેમ છે. તેનો આનંદ અપૂર્વ છે અને તે આનંદના સમમાગી શ્રોતાજનો પણ બને છે. સંગીતની શાસ્ત્રીય દૃષ્ટિથી એમાં ઘણી ક્ષણો નજરે પડે છે પણ જેમ ગરમાનો પ્રચાર વધશે તેમ એ ખામીઓ દૂર થઇ શકશે.

આજથી લગભગ ત્રીસ વર્ષ કિપર ચાલુ ગરમામાં ફેરફાર કરી નવા ગરમા શિક્ષણપૂર્વક, આમંત્રણ મંડળો સમક્ષ પદ્ધતિપુરઃસર ગવડાવવાનું શરૂ થયું. નવરાત્રિમાં, રમ્નાદે ઘેર તેડ્યા હોય ત્યારે અને એવા વિવિધ પ્રસંગે ગરમા તો આપણા પ્રાંતમાં પ્રચલિત હતો. તેમાં વિશેષ કરીને માતાની સ્તુતિના ગરમા અને કેટલીકવાર કૃષ્ણ ગોપીઓનાં પ્રેમ વર્ણનના ગરમા ગવડાવવામાં આવતા. નવા જમાનાને અનુસરતું સાહિત્ય જુજ હતું, સરકારી શ્રોતાજનો સમક્ષ છૂટથી ગવાય એવા ગીતો શોધી કાઢવાની મુશ્કેલીઓ હતી. નવીન ગરમા ગવડાવનાસ્તી એ શોધી કાઢી ગવડાવવામાં અનેક પુસ્તકો ઉચલાવવા

પડતાં. તેવા પ્રસંગોએ ગવડાવેલાં ગીતો છપાવવાની શરૂઆત થઈ એટલે એવાં ગવડાએલાં ગીતોમાંથી ચુંટણી કરી સંગ્રહો છપાવવાનો આરંભ થયા—સુન્દરી સુખોધના તંત્રીએ ‘ ગીતમાળા ’ પ્રકટ કરી તે પછી ઘણા એવા સંગ્રહો બહાર પડ્યા. કન્યાઓને શાળામાં ચકાવવા માટે ગરબી સંગ્રહ સ્વ. નવલરામભાઈએ લખેલો (ચાલ ગરબાવલી) અને તે પછી શ્રીમેલ ટ્રેનીંગ કોલેજના હેડમાસ્તર સ્વ. બાપાલાલ ભાઈશંકર ભટ્ટે સુખોધ ગરબાવળી છપાવી હતી. આ અને સંગ્રહો સુન્દરી સુખોધના સંગ્રહની પહેલાંના છે, પરંતુ ગરબે ગવાતાં ગીતોમાં તેનો ભાગ્યેજ ઉપયોગ થતો. જે કન્યા શાળાઓમાં બાળગરબાવળી ચાલતી ત્યાં પણ માત્ર મુખપાક તરીકે તે ચાલતી અને ફરતાં ગરબે તે ગાવાની રૂઢિ નહોતી. ગરબા મૃતઃ પ્રાય જેવા થઈ જવા લાગ્યા હતા. નવરાત્રિ વગેરે પ્રસંગોએ ગરબા ભાવિક જનો પોતાનાં ત્યાં કરે અને શેરીના લોકો સાંભળવા આવે પરંતુ એ પ્રસંગોનાં દુર્ગતો એવો ગેર ઉપયોગ કરવા લાગ્યા કે શિષ્ટ કુટુંબોને ગાવાગવડાવા જવું એ વિકટ થઈ પડ્યું અને હંમેશાં ભામટાઓને ગરબા સાંભળવા જવા એ એક તેમની દલકી રસવૃત્તિને કેતેજનાર સાધન ગણાવા લાગ્યું.

ન્યારથી સુવ્યવસ્થિત ગરબાની શરૂઆત થઈ ત્યારથી આ સર્વ જતું રહ્યું છે. ગરબા ગાવા ગવડાવામાં કોઈને બીતિ કે ન્દાનમ નથી જણાતી અને સાંભળનારા નિર્દોષ આનંદની દ્વાણુ લેવા આવે છે એવું સામાન્ય રીતે થઈ ગયું છે. કન્યાઓ અને યુવતીઓમાં ગરબા ગાવાની હોંસ વધતી જાય છે અને તેમાં વિવિધતાના અંશો દાખલ થતા જાય છે. લોટા, દાંડીઆ, મંજીરા, વગેરેના સાધનોની સામગ્રી વનિતાવિશ્રામ અને અન્ય શિક્ષણ સંસ્થાઓમાંથી શરૂ થઈ છે અને તે રચિકર થઈ પડવાથી બીજાં એ તે મૂદણુ કરી છે.

આવા એક અતિ મહત્વના સંગીતના વિભાગને માટે કાવ્ય સંગ્રહ પ્રકટ કરવો એ સંગીત સાહિત્ય તંત્રજ સ્ત્રીવર્ગની કિપયોગી સેવા કરી ગણાય. પ્રસંગે છપાયેલી નાની ચોપડીઓ જતી રહે છે અને તેમને કાયમના સ્વરૂપની જરૂર છે. કેટલાક આવા સંગ્રહો બહાર પડેલા છે. તેમનાં દ્રષ્ટિગ્રસ્ત બુદ્ધા છે. રાષ્ટ્રીય ગીત સંગ્રહ દેશનકિતમાં ગીત સંગ્રહ અમુક અન્યકારોના પોતાનાં ગીતોનો સંગ્રહ-એવા સંગ્રહોનો પોત પોતાનો વિદેશ હોય છે. ગરબા ગાવા ગવડાવનાર માટે તેવા સર્વ સંગ્રહ હોમાથી દોહન કરીને તથા પાછલાં વર્ષમાં લોકપ્રિય થઈ પડેલા ગવાએલા ગરબાઓ એકઠા કરીને આવો રાસ સંગ્રહ બહાર પાડવામાં સમયાચિત સાહિત્ય સેવા કરવામા આવી છે.

આ પહેલો ભાગ છે અને તે પછી બીજા ભાગનો અંદર જે કોઈ ભાગ બહેનો પાસે આમાં પ્રસિદ્ધ થએલા સંગ્રહને ધરના બીજા રાસ-ગરબા હોય તેઓ જરૂર પ્રસિદ્ધ થવા માકલશે.

આ સંગ્રહની એ એછા મહત્વની ખામીઓ દર્શાવી આ કિપો-દ્વાત સમાપ્ત કરોશ. ૧. રાસને નંગર અર્થાત્ સંખ્યા આપી નથી. શોધવા તથા અન્યને દેખાડવા માટે એ વધારે અનુકૂળ થઈ પડે. ૨. કેટલાંક ગીતો છપેલા સંગ્રહમાંથી લીધેલા છે. તે ગીતો અસલ ગીત-માંથી ગાનારાં એ પોતાનો અનુકૂળતા અને પરિસ્થિતિને અનુસાર કદીએ છોડી દીધેલી છે. સંગ્રાહકે તે અસલ ગીત જોઈને આ સંગ્રહમાં મૂક્યાં હોત તો તે કાવ્યો પૂર્ણ સ્વરૂપે નોંધાત. ગાવાનો વખત થોડો હોય, કોઈને કોઈ કડી બહુ પસંદ ન હોય તો તે ઘડી તે કડીઓ મુકી દેવાની છૂટ લોધી હોય તે ચાલી શકે પરંતુ આવા

કાયમના સંમદમા તેવું ન થવું જોઈએ. અસલ કડીએ કાઢનારે કાઢી નાખ્યાના કાંઈ નિશાન ન કયો હોય તે તેમની જૂલ કહેવાય પરંતુ જે પુસ્તક પ્રકટ કરે તે તેણે ચાતરફની ચોકસાઈ રાખવીજ જોઈએ. આ માત્ર નહીં જુલો છે અને ખીચા ભાગમા તેવું નહીં થવા પામે એમ આશા છે.

૭૫૬
તા, ૨૬-૧૨-૨૧

}

સૌ વિદ્યા રમણભાઈ નીલકંઠ

સંગ્રાહકના બે શબ્દ

સેવાશાવથી સંગ્રહ કરનારને નિવેદન લખવાની હું અગત્ય જાનેતા નથી. પરંતુ જે જે લેખક તથા લેખિકાના રાસ આ રાસસંગ્રહમાં લેવામાં આવ્યા છે, તે સર્વનો હું ઉપકાર માનું છું, અને દ્વિતીય સંગ્રહ માટે નવા રાસ માફલવા માટે હું વિનંતિ કરું છું.

અ સૌ. વિદ્યામહેન કોપોદ્ધાત લખી આપ્યો છે, તે માટે પણ હું તેમનો આ સ્થળે આભાર માનું છું. રાસસંગ્રહમાં કાવ્યની સંખ્યા અપાઠ નથી, તેનું એક કારણ એ હતું કે, હું જે જે લેખકોના જે જે સ્થળે રાસ મૂકવા ચ્હાતો હતો તે નિયમિત રીતે ન મળી શકવાથી કાવ્યની સંખ્યા આપી શકાઈ નથી. પરંતુ હું દ્વિતીયાવૃત્તિમાં તે સુધારી લેઈશ. તેવીજ રીતે સૌ. વિદ્યામહેન જતાવેલ મારી બીજી ખામી પણ તેજ વખતે સુધારીશ.

છેવટ સાહિત્યરસિકો, સમાલોચકો તથા વિવેચક અનુઓ મારા આ પ્રથમ પ્રયાસમાં જે જે ખામીઓ-ભૂલો રહેલ હશે તે ખતાવશે તો હું તેમનો અત્યંત આભાર માનીશ.

ભાઈ યશવંત સવાઈલાલ પંડ્યાએ તેમજ વિવેચાનંદ મૂર્દુલાલયના માલિક મારા મિત્ર ભાઈ નટવરલાલ શંકરલાલ મહેતાએ મારા આ કાર્યમાં જે મદદ આપી છે તે માટે હું તેમનો પણ આ સ્થળે આભાર માનું છું. ઇત્યામ્

ખાડીયા, ધોળેશ્વર મહાદેવ
પાછળ, ધર નંબર : ૩૬૫૦

અમદાવાદ :

તા : ૨૭ : ૧૨ : ૨૪

ચંદુલાલ પુરુષોત્તમ મહેતા

છપાય છે !   છપાય છે !!   છપાય છે !!!

ખાસ સ્ત્રીયોપયોગી સાહિત્ય
લીલાવતી ગ્રંથમાળાનું પ્રથમ પુષ્પ

❀ સતી પાર્વતી. ❀

અગાઉથી ગ્રાહક થનારને ખાસ લાભ રૂા. ૧-૪-૦

પછીથી .... રૂા. ૧-૮-૦

ગ્લેઝન ડ્રાગન અને પાકુ ખાઈન્ડોંગ.

છપાય છે !   છપાય છે !!   છપાય છે !!!

રાસસંગ્રહનો દ્વિતીય ભાગ.

જાણીતા કવિયોના રાસ.

જેમાં કવિ ન્હાનાલાલ, કેશવલાલ ધ્રુવ, દેરાસરી,
ખમરદાર કેશવ શેઠ, શેલત, સ્નેહરશ્મિ વિગેરેના તદ્દન
નવા લખેલા રાસ છપાય છે, આ ભાગ પ્રથમ કરતાં વધારે
પૃષ્ઠનો થશે. અગાઉથી ગ્રાહક થનારને રૂા. ૧-૪-૦ પછીથી
કીંમત રૂા. ૧-૮-૦.

તૈયાર છે !   તૈયાર છે !!   તૈયાર છે !!!

સાહિત્ય પ્રેમીઓને અપ્રતિમ અવસર ! એક આદર્શ દેશ-
ન્યાસીનું રસમય જીવન !

રામતીર્થજીનું સંપૂર્ણને સચિત્ર જીવનચરિત્ર.

કિંમત માત્ર રૂા. ૩-૦-૦ : પોસ્ટેજ જુદું.

તે સિવાય નિડળનાર સ્ત્રીયોપયોગી પુસ્તકો માટે
અમારી જાહિરાત હરવખત વાંચતા રહેશે.

પુસ્તકો મળવાનું ઠે વિવેકાનંદ મુદ્રણાલય ન્યુ ખામીયા રોડ, -અમદાવાદ.

આમંત્રણ

આવો આવોને સખિઓ ! આજ રસતાળી પાડી,
કાંધ ગજવો આપણી બહેન ! આ ગુજરી વાડી.
હરિણી શી ચંચળ વાન, નાજુક ને નમણી,
પૂલની કળી સમ, સુકુમાર સૂરતની રમણી !

છાપ છટા ભરી, સોહાગ તપે મુખ મુખઉરા,
શુભ વડોદરાની વેલ સરિખી આ ચતુરા !

રૂડી ઠરેલ બુદ્ધિવિશાલ સ્થમજી ને શાણી,
મુજ અમદાવાદની બહેન ! ધરમુખ આ ગૃહિણી !

નિજ ઉરના વિવિધ વિલાસરંગે રંગેલી,
મુંબઈની મોહનરૂપ સખિ ! આ અલબેલી !

અમૃત શા મીઠા બોલ, પણ જ્ઞાને અધૂરી;
આ કોકિલકંઠી નાર હાલારની મધુરી !

છો સુંદર રસિક ઉદાર, સહુ ભગિની આવો,
ગુર્જર જનનીની જહ કુંવરીઓ કહાવો.

જેહાં સિંહણ નિજ સન્તાન ધવરાવે જાળે,
જેહાં સાગર ઉછળે નીર મોતીની પાળે;

જેહાં પ્રેમભક્તિનાં ગાન ભક્તજને ગાયાં,
જેહાં સ્થળસ્થળમાં ઇતિહાસ શૂરના સોહાયા;

એ અદ્ભુત દેશની યાજ, સ્મરીને વીર સતી,
સૌરાષ્ટ્ર તણી સજાર ! પંચારો ભાવવતી.

તેજસ્વી, મંદડોલનત, જલની લક્ષ્મી જશી,
આવોને કચ્છની ડોડ ભરેલી યુવતિ ! હથી.

આવો આવોને સહિયર ! આજ રસટકુડે ગુંજો,
કાંઈ ગજવો ગમતે ગીત નિજ ગુર્જરી કુંજો.

ન્યાનાલાલ દસપતરામ કવિ.

રાસ.

કાન્તા:

સખી ! રમીએ લો રાસ રંગમાં,
હો મારી સાહેલી રે ! મારી સાહેલી રે !
રમીએ, રમીએ લો રાસ રંગમાં !

રંગમાં ને અંગના ઉમંગમાં રે !
સખી ! રમીએ, રમીએ લો રાસ રંગમાં !

બરી બરતી હૈયાની ગહન ગંગમાં હો !
સખી ! રમીએ, રમીએ લો રાસ રંગમાં !

સહુ સાથે, હો ! સહુ સાથે,
પદ પાડી ફરો કુદડી !

ઉભય હાથે, હો ઉભય હાથે,
દઈ તાળી સરો, મુંદરી !

તરો સ્વર્ગ નવલ ભર્ગ બરી નેત્રમાં !
હરો નિસ્સાર સંસારનો બાર આ વાર
આ દ્વાર ક્ષેત્રમાં !

૧ લી સખી: લસે ઉલ્લાસપૂર, હસે હૈયામાં દૂર;
વસે દેવોના દૂર, સખી સંગમાં !

૨ જી સખી: સખી ! થું તાફું રૂપ
રચું તાત્રે અનૂપ
જીવન જંગમાં !

૧ લી સખી: અહો ! શેષે શો આજ સુંદરીનો સમાજ,
બને અંતરનો પાજ, સરે સ્વર્ગે અવાજ;
સખી કાન્તા શિરતાજ સખી દીપન્તી !

કાન્તા : ફરંતાં, સરંતાં, તરંગે તરંતાં,
કલાઓ કરંતાં, સુભર્ગે ભરંતાં !
ભરી ભરતી હૈયાની ગહન ગંગમાં !
હો સખી ! રમીએ રમીએ લો રાસ રંગમાં !

અભિજીતે રતનજી બાદ.

દિવ્ય સુન્દરીઓ.

“ વ્યોમમંડળેથી અમો ઊતર્યાં રે લોલ,
વ્યોમમાં હમારું નિત્ય ધામ;
વ્યોમવાસિની રે લોલ !

આવો મધુરગાન ગરબે ગાઇયે રે લોલ.
શ્રાન્ત થયાં વ્યોમમાર્ગમાં ભભી રે લોલ,
આજ દ્યો ક્ષણભર અહિં વિશ્રામ,
વ્યોમવાસિની રે લોલ ! આવો.

આજ મળ્યાં આપણે આનંદમાં રે લોલ
એ છ નદીનાવસંજોગ; વ્યોમં આવો.

જાતું પાછાં સિત્ત ભિત્ત પંથમાં રે લોલ
એક પગ દિયો ન જવા ફેક; વ્યોમં આવો.

ગાન ગોતાં વ્યોમચક્ર ત્રિચરિયે રે લોલ
તે સુણે શું પામર જન મર્ત્ય ? વ્યોમં આવો.

ગાઇયે ઉપમર્ત્યભૂમિમાં અહિં
આજ, તે સુણે કો મનુજ ધન્ય. વ્યોમં આવો.”

નરસિંહરાવ લોજાનાથ દિવેદીયા.

જ્ઞાતાને આમંત્રણ.

જ્ઞાતાં પધારો મારે મંદિરે લોલ,
મંદિરે પવિત્ર વસે પ્રેમ જો. જ્ઞાતાં

રજની વધાવે રૂડા ચંદ્રનેરે લોલ,
જ્ઞાતાંને વધાવું હુંય તેમ જો. જ્ઞાતાં

મંદિરે વગાડો સ્નેહ ધંટડીરે લોલ,
ધંટડીની તાને રાખું ધ્યાન જો. જ્ઞાતાં

ચાલો પૂજીએ પ્રેમદેવનેરે લોલ,
એક બની ગાયું ઉરે ગાન જો. જ્ઞાતાં

મંદિરે ચઢાવો અગર કુલડારે લોલ
ઉરમાં ભરીશ હું સુવાસ જો. જ્ઞાતાં

આવો બૂલીને જગ વાતડીરે લોલ,
હસીએ તે સ્નેહતણું હાસ્ય જો. જ્ઞાતાં

અરેશર ફરામજી ખખરદાર.

પ્રેમનો પ્યાલો પીજીએજી.

કાણે પીતાં ધરાયું-સખિ; પ્રેમનો-૧

આધિ વ્યાધિને સંગી રહી ઉપાધિઓ,
નેહને નીરે યુગ્મચીએજી-કાણે-૦- સખિ-૦-૨

પીવું પીવું ને પડી ઉઠીને પીવું,
પીતાં પરમપદ પામીએજી-કાણે-૦- સખિ-૩

જન્મી જીવીને સુખ શામાં નીકાળો ?

નેહ વિના દેહ શીદ સીજીએજી-કાણે-૦- સખિ-૪

મારુંને તારું તજી પ્રેમનું જ ગાવું,
તાને ચઢી રસ ઝીલીએજી-કાણે-૦- સખિ-૫

નીમ ત્યાં ભેદ ને ભેદ ત્યાં ભમાયા,
પ્રેમને નશે ભેદ ટાળીએજી-કાણે-૦- સખિ-૬

ક્યાંથી પીવું ? ને શાથી પીવું ? શું પીવું ?
પીધું સદાય આ પ્રાણીએજી-કાણે-૦- સખિ-૭

પોતે પીનાર અને પાનાર પોતે,
પોતે પીવાનું થઈ કુખીએજી-કાણે-૦- સખિ-૮

મહિલાલ નજીબાદ દિવેદી.

સ્નેહગીત.

ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો,
સ્નેહે મહાલતી જો;
હું એ પૂલનાં ગુંથી હાર પિયુ ઉર ધાલતી જો,
સ્નેહે મહાલતી જો.

કેમ ખીલે ફૂલ ? કેમ ઝીલે રસ ?
જાણું ના એ શાથી રસબસ,
જાણું છું પણ એ સા આપણુ કાજ છે જો,
સ્નેહી તાજ છે જો;
ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો;
સ્નેહે મહાલતી જો.

અંધારી રજની પડદાળી;
પણ તારકથી ઝગમગનારી;
આત્મા જાણે એ ઇતિહાસ બધો જો,
સ્નેહે કથ્યો કવ્યો જો;
ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો,
સ્નેહે મહાલતી જો.

એક સદા મધુરો રસરવામી;
છૂંધ્યો છો તે અંતરજામી:
અંતરમાં છૂંધ્યો તે છૂંધ્યો કાં ગણું જો,
સ્નેહે ના ગણું જો;

ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો,
સ્નેહે મહાલતી જો.

સ્નેહ વહે રસ સ્નેહ ઝીલે તે;
મેઘ સિન્ધુમાં જમ ઢળે છે;
એ છૂંધેા પણ જાણું એના સ્નેહને જો,
સ્નેહે સ્નેહને જો;

ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો,
સ્નેહે મહાલતી જો.

જીવનના જીવનનો જીવન;
સ્નેહકૂલે ચૂમે એ વનવન;
એ ચુંબનથી જીવી ચુંબન જાણતી જો,
સ્નેહે મહાલતી જો;
ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો;
સ્નેહે મહાલતી જો.

સ્વર્ગ મહેલ એ સ્વામીનો કયાં છે ?
ધરતી ના, હું ના જાણું એ;
પણ ધરતીને હું એ સુખને જાણતાં જો,
સ્નેહે મહાલતાં જો;
ધરતી ફરતી પુષ્પ ધરંતી ધીમે ચાલતી જો.

યુગ મુખારક !

શકુનનું સખરસ લ્યો, હારે કાઈ સખરસ લ્યો ! ધ્રુવ.

મંગલ દિન મંગલ ઘડી મંગલ અરુણ સોહાય,

મંગલ કુદરતથી વહી મંગલોર્મિ છલકાય;

એથી મુજ અખેપાત્ર ઉભરાય. શકુનનું

‘ દિન પલટયો પલટી ઘડી પલટી હત્ય કમાન; ’

કલિ-રજની-સધ્યા તણા વિષાદનું એ ગાન,

પરન્તુ આ તો ઉગતો બાણ. શકુનનું

કલિ-જડતા વિષ ઉતરે, સ્ફુરે પ્રાણ શમ માંચ,

રજની ત્રણ વીતી ગઈ, રક્ત સજ્જવન થાય;

ફરીથી આપે મૌરુષ કાય. શકુનનું

તિમિર તણાં પડ ઊપડે, ફેરે અનિલ ઉમંગ,

ગગન દીસે વિકસે ધ્વજે આશા ઝગકિત અંગ;

બાવિના પૂરી વિધ વિધ રંગ. શકુનનું

જલ તણુ તરુ ખગ વાદળો અનિલધુમટ અવકાશ,

પાય પીએ સવિતા તણા રસ જીવન પ્રકાશ;

માનવી ઉઠે ધરી ઉલ્લાસ. શકુનનું

દિન પલટયો પલટી ઘડી પલટી હત્ય કમાન,

ઘડપણુ જઈ જોખન ચૂડે રંગે રંગે મસ્તાન;

ઝડપતું જોખન કાર્ય મહાન. શકુનનું

જેખનભરી નરજતિઓ ઉત્તતિપથ ઉછળાન્ત,

પ્રુદ્ધિ ક્ષદ્ય ચારિત્ર્યના વિજયફેન ફરકન્ત;

ધુધવતી હર્ષગભીર મહન્ત. શકુનનું ૦

અસલ કુલવ્રત આપણું એ જેખન, એ પન્થ,

રાજયોગ એ, આર્યહોત્ર એ, ફરી કરો જીવન્ત;

નરો મંગળ યુગ વર્તીવન્ત. શકુનનું ૦

બલવંતરાય કલ્યાણેરાય ઠાકોર

મોસાળ

મહિયરથી મોંઘાં રે મહિયર માતનાં,
 મોંઘાં એના ભાવ તણા ભણુકાર જો;
 મન હરતી શી મહેમાની મામી તણી !
 શીળા શા એ અંતરના સંતકાર જો !
 મહિયરથી મોંઘાં રે મહિયર માતનાં. (ટક.)

મનડાના મહેરામણ મામા મીઠડા,
 પળ—પળ વદતા વહાલ ભરેલાં વેણુ જો;
 ઓછાં—ઓછાં અંતર કેં કેં આપતાં,
 નિરખી નાચે આતુર સરખાં નેણુ જો. મહિયરથી૦
 ભાવજો ભિંજતાં પદ ભાણેજનાં,
 સુરખાળક શી દિવ્ય દશા દેખાય જો;
 પ્રેમ તણા પડછન્દા ધર—ધરમાં પડે,
 રસનાં લહાણાં ઉર—ઉરનાં લેવાય જો. મહિયરથી૦
 જનનીની જનની રે સુખની સીમડી,
 જુની આંખે હિંચે નવલાં હેત જો;
 હસતાં એ પંપાળે હજવા હાથથી,
 સૂકાં ઉર પણ સહજ થાય સચેત જો. મહિયરથી૦

દીલડાના આદર તો જગમાં દોલલો,

એ સુખડાના જ્યાં છયકાય સુકાળે;

વિખસાગરમાં અમૃતની કૈં વીરડી,

અમર રહે એ મધ ઝરતું મોસાળે.

મહિયરથી મોંધાં રે મહિયર માતનાં.

દાઝોદર ખુશાસદાસ બોરાદર

સ્વાથી જગત્.

જગત્ જણાએ રે ભૂખડી,
 સહુને સ્વાસ્થ્યનો છે નેહ,
 કહેવા માત્ર બધાં બહાલાં સગાં,
 સરવે દેવાનાં છે છેહ. જગત્ ટેક.

કાઈ “બાપા” ને “બેટા” થાય છે,
 કાઈ તો “કાકા” “મામા” થાય,
 “આતા” “ભગિની” “નારી” બને,
 સહુને પૈશાની છે લ્હાય. જગત્. ૧

કાંઈ કાંઈ મિત્ર બની સાથે પ્રેરે,
 કાંઈ આશ્રિતનો રાખે ડોળ,
 વળી કાંઈ બારે હિતકારી બને,
 સમયે કાંઈ ન ધોળે ધોળ. જગત્. ૨

જગમાં સાચો સાથી ના મળે,
 જ્યારે આવે આપતકાળ,
 ચિંતા દેખાડે છે બહુ,
 કોને પેટ વિશે નહિ કાળ. જગત્. ૩

એક દિન મરવા ટાણું આવશે,
 સહુ તવ કહે સંભારે “રામ”

જમસમ ધરમાં સરવે મ્હાલશે,
જ્યાં ત્યાં ખેંચી લેવા દામ. જગત. ૪

તગ તગ આંખતણા ડોળા થશે,
જ્યારે આસોચ્છૈસ રૂંધાંય,
કૃષ્ણતિ સામી આવી પીડશે,
તેમાં બીજનું શું જય ? જગત. ૫

ટીપે ટીપે પાણી ટવશે,
કંઠે પડશે તોપણ સોસ,
ત્યારે મુંકશે આશા સર્વકા,
દેશે રોગ વિધિને દોષ. જગત. ૬

મરતા વિણ ચલવા કારણે,
કરશે છાતી ઉપર વાત,
વીંટી વાલતણી કહાડી લઇ,
કરશે બોડી રોડી જત. જગત. ૭

દશ દિન રડવાના વિવેકથી,
પરવારીને બૂલે લોક,
મૃતની વાર્તા હસતાં કહાડશે,
પડશે વિસ્મૃતિમાં સહુ શોક. જગત. ૮

કુલની પાંખડી

કુલની પાંખડી હ્યો પ્રાણ !

ઉરની એ અધુરી લ્હાણ;

અમીમય આંખને અહેશાન :

કુલની પાંખડી હ્યો, પ્રાણ !

સ્વજન સ્નેહનાં ઝરણાં રેલે,

દિલદરિયાવ અહો ! એ ઝીલે !

પ્રાણપાંદડી ખીલી રહે,

ત્યાં ખીજાં શાં સન્માન ?

કુલની પાંખડી હ્યો, પ્રાણ !

છલકાતા રસભાવ તરંગે,

પ્રકાશપરિમલ ઉછળે અંગે;

પ્રકૃલ્પ આત્મકમળ ઉધડે,

ત્યાં ખીજાં શાનાં દાન !

કુલની પાંખડી હ્યો, પ્રાણ !

અનંત દલપર બહાલાં મ્હાલે,

અમર વેલ સુરતરુ સમ બુલે;

પ્રીતિલક્ષ્મી પ્રભુમય પ્રકટે,

ત્યાં પ્રભુતાનાં રસપાન !

કુલની પાંખડી હ્યો પ્રાણ !

દૃષ્ટિયોગમાં મધુરું હસતાં,
 બહાલભમળકે અધૂરું વિલસતાં,
 રસિયાં જન કંઈવોલ કરે,
 ત્યાં અધીનતાનાં તાન :
 કુલની પાંખડી દ્યો પ્રાણ !

પ્રાણ સમાં પ્રિયજનને પરિચય,
 રમઝુમતું અમ જીવન રસમય;
 એમાંની આ એક જ—
 કુલની પાંખડી દ્યો, પ્રાણ !
 ઉરની એ અધૂરી લ્હાણ;
 અમીમય આંખને અહેશાન:
 કુલની પાંખડી દ્યો, પ્રાણ !

લલિત

યુગરેખા

બહેકે ભારતનો ખાગ (૨)

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં;

ઉડે પ્રેમનો પરાગ (૨)

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં;

નવજીવન પ્રભાતના વિશુદ્ધ વાયુ વાય છે;

જનનિનો જળહળે સોહાગ,

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

સત્યને સહકાર દિવ્ય ચેતના મધુ હસે;

ટહુકે ક્ષય કોકિલાના રાગ,

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

સ્વાર્પણની દેવ સરિત, વૃક્ષ વૃક્ષ વહી રહી;

શીખવતી નળાવોને ત્યાગ,

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

ઐશ્યભૂજ વૃક્ષ વિમળ, શિતળ ધ્યાંય ઢોળતા;

ઉતારે હૈયાનો થાક;—

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

કૃત્રિનતા તણી ઉતારી કાંચળી કુદરત લીલા,

ઊડે પિનાકીના પિનાક,

ફૂલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

ઋતુ ઋતુના રાજની વિરાજે મુકુટમંજરી;
મહાલે જગ મધુકર મહાભાગ,
કુલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

ફૂલફૂલ કવિ બુલબુલ, સુણાવે આત્મ બોલડા;
શેા થશે સ્વરાજ પ્રલવિપાક,
કુલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

પ્રણવનાદપૂર્ણ માળી મોહનની મોરલી,
ડોલાવે દિશ દિશના નાગ;
કુલડાં ફેરે નવયુગનાં—બહેકે.

અધિકવિ હંસરાજ

હૈયાસૂનાં

નિર્જન વનવગડે અડી વાદળી ! જળ શાં ઢોળવાં અમથાં ?

રણે રંગદોળવાં અમથાં ?

એવાં હૈયાસૂનાં સમીપ વિતક શાં ખોલવાં અમથાં ?

હૃદય શીદ ખોલવાં અમથાં ?

ચાતક જળવણુ ટળવળે, મેઘ ધનધોર;

ગર્જન કિંતુ જૂઠડાં, જગ એવું ય નઠોર:

છીછરા સરવરને શીદ મલિન જળે અંધોળવાં અમથાં ?

જવાહીર ઝંખોળવાં અમથાં ?

એવાં હૈયાસૂનાં સમીપ વિતક શાં ખોલવાં અમથાં ?

હૃદય શીદ ખોલવાં અમથાં ?

સુગન્ધમિઠા લિખ્ખડા, રસમાં કડવા ઝેર;

મુખમિઠાંના મોહ શા, જો નહિ મનના મેળ ?

ગરજુ જગવગડે વણુ પાત્ર સુધા શાં ઢોળવાં અમથાં ?

ઉરેઉર જોડવાં અમથાં ?

ઉજ્જડ મરુભૂમિમાં રસિક હૃદય શાં ખોલવાં અમથાં ?

જીવન શીદ રોળવાં અમથાં ?

મોહભીના સંસારમાં, જુઠા મૃગજળ ધાટ;

માંથી સપ્રસૌ રનેહની, આધી ઉરની વાટ:

વિજન કે વાડીને એકાન્ત કુલો શાં ફારવાં અમથાં ?

દરદ દિલ બહારવાં અમથાં ?

કહો, કયાં મગશે બહાલો કાન્ત ? સ્વજનના સ્નેહનીય કથા ?

અવરની મારે છે શી તથા ?

—નિર્જન !

કેશવ હ. શેઠ

દિવ્યધામ

જગી જો તું મનુષ્યના બાળ રે, પેલા દિવ્ય કિનારા !
 ઝંઝડે જ્યોત્સ્નામય શા નિશાળ રે, પેલા દિવ્ય કિનારા !
 દૂર પડ્યા દિવ્ય દેશ એ રે, મધ્યે ખાદાં અરણ્ય;
 કંઈક કરાડો ચાંદની બિતરવી, ત્યાં આવાને માર્ગ ન અન્ય રે
 પેલા દિવ્ય કિનારા !

બાપા આ પિતૃભૂમિથી રે દીસે કિનારા એ દૂર,
 ગાળે જ્યોત્સનાં યાંથી રું મધિરું પેલું આશ્રિતવસિષ્ઠનું પૂર રે.
 પેલા દિવ્ય કિનારા !

પાંથ અસહ્ય ચીસી જતો રે આતો બાપી જથ્થાં કમાના,
 કારુણ્ય મુનિસાક્ષી બોલો; જાતું તો મહિંથી આવસાના રે.
 પેલા દિવ્ય કિનારા !

માર્ગ દીસે આ શિખર ધરી રે શીઘ્ર જવાના અનંક,
 તે સર્વગુણ ન ગર્ભ મિશે જઈ અલક; સાવિનાઓતો એક રે.
 પેલા દિવ્ય કિનારા !

માથે તું આ સત્તજા પૈર્થીથી રે દીર્ઘ પ્રસાદને કાળ;
 કંઈક અલકે પાંથમાં સરે તો પાછો નાવડાતું સહસ્રા જરે.
 પેલા દિવ્ય કિનારા !

એક દિનારા દિવ્ય વાલુકા છે. વાલુકા એક દિવ્ય પ્રાણી—
સ્પર્શતાં વાંતા બધા ઝાઝા, ભયભયક્રમના સંકુલમાં છે.
પેસા દિવ્ય દિનારા!!

ધનપત્ર મુકા, આ સીમાળુ છે એક દિવ્ય પ્રાણી, નિર્ધન,
હૃદય વિશેષ, વિસ્તારી પાથરતાં ભય-અંગારા પામે નિર્ધન, છે.
પેસા દિવ્ય દિનારા!!

ભયભય થઈ, એ અંગારાની છે વેરતાં હૃદય-હિમા,
પુરુષાર્થ, એક દિવ્ય પ્રાણી, આ સીમાળુ, વિસ્તારતાં અમરતામર.
પેસા દિવ્ય દિનારા!!!

નરસિંહરામ લોખાનાથ સિદ્ધિધા

સ્વર્ગનાં મૃદંગ

પેલા આલઝરૂખે અભંગ
સજની ! સ્વર્ગનાં વાગે મૃદંગ.

ધીરાં હે ! ધીરાં, હૈયાં શાં, વાગે,
જગમાં પડે પડાજન્દ :

ધિનિકિટ ધિનિકિટ મધુરાં શાં ગાજ
આયુષ્યના આનન્દ :

પેલા આલઝરૂખે અભંગ
સજની ! સ્વર્ગનાં વાગે મૃદંગ.

ઉરઉરને આમન્ત્રણુ આવે,
ચાલ સખિ ! દેવદ્રાર :

પ્રેમનો પારાવાર ડોલે ત્યહાં,
પૃથ્વીમાં સ્વર્ગ ઉતાર :
પેલા આલઝરૂખે અભંગ
સજની ! સ્વર્ગનાં વાગે મૃદંગ.

•હાનાલાલ કલપતરામ કવિ

વસન્તનાં વધામણાં

બોલે બોલે કાચલડી મદ્દશોર,
વસન્તનાં વધામણાં સખી !

ટિહુ ટિહુ કરે કલ્લોલઃ
વસન્તનાં વધામણાં સખી !

નવો વસન્ત નવું બોલે પપૈયા,
હોડે પડછન્દ નવરંગ રે !
ધેરી ધેરી વાદળીયો ઝોરી ઝોરી આવે,
પાસે આવી દુર જાયઃ
વસન્તનાં વધામણાં સખી !

આગ્યો વસન્તરાજ,
વાટ જોવરાવી આજ,
મહોત્સવ ઉજનીશું રસરાજ !
વસન્તનાં વધામણાં સખી !

નહાનીશી બાલાઓ પાણીડે સંચરે,
મસ્તીએ ચુન્દડી ભિંજાય રે !
નવો વસન્ત નવાં બાલાનાં થોવન !
હૈયાં કરે રસભોગઃ
વસન્તનાં વધામણાં સખી !

ઘેલીતુર બાલાઓ,
 ને ઘેલાં નવયૌવનો,
 કેમ કરી કહો સચવાય ?
 વસન્તનાં વધામણાં સખી !

ફાફો આંબલીયો આ લિલુડાં રંગનો,
 આવ્યો કુણો કુણો સખિ મ્હોરરે !
 નાચી, કરે નૃત્ય મોરલા રૂપાળા;
 એક મોરલો ને એક ઢેલ:
 વસન્તનાં વધામણાં સખી !

શરમાળ બાલાને, નેત્રલાપા ના'વડે
 મુગ્ધાર્થી કેમ સમજાય !
 વસન્તનાં વધામણાં સખી !

હામોદર રાધવજી દોશી

આણદીઠ જહગર

રજનીના ઓળા આવે, સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડધા પડે;

રૂદનની વેણુ એક વાગે, સાહેલડી !

વિશ્વને ઉર શોક-છાયા ઢળે.

ધ્રુવ૦

કમ્પે વાયુ વ્યોમ ને કમ્પે જગનું ઉર;

સાગરનાં જળ કમ્પતાં,

મ્હાફં કમ્પે છે હૈયું આતુર, રે સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડધા પડે.

ગાજ કાળાં વાદળાં, ગાજ કાળાં નીર; •

ગાજ ગેબ્રી ગીત કો,

મ્હને બોલાવે ગાઢું તિમિર, રે સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડધા પડે.

કાયા થયરે કારમી, દીન થરથરતું ઉર;

ચરણો સ્થીર રહે નહિ,

મ્હને ખેચે આણદીઠ કોઈ દૂર, રે સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડધા પડે.

દૂર દૂર ત્યાં નાવડી આવે સખિ ! આ તીર;

મૃજ કાજ ઉભી રહી,

કાઠ ખેંચે મહી મહને ચીર, રે સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડ્યા પડે.

સૂનું મહાઈં દીલકું, સૂની સાગર-વાટ;

સૂની પથું હું એકલી,

નહિ જાણું પથું કયે ઘાટ, રે સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડ્યા પડે.

અદીઠ કો જાગરે ઘેલું કીધું હંર;

મુજને નવ કો રોકશે,

અહા ! જાઉં છું દૂર દૂર દૂર, રે સાહેલડી !

અંધકારના દૂર પડ્યા પડે.

સ્નેહરશ્મિ

સંપ

દેશમાં સંપ કરેરે સંપ કરે,
દિલે દેખી કુસંપથી ડરેરે. દેશમાં.

જે કાંઈ સંપ તજીને સુખ માગે,
તેના મૃતેલા શત્રુ જાગેરે. દેશમાં.

હજી સંપ લડાલડી આવે,
તેમાં તુર્ત ત્રીજને કાવેરે. દેશમાં.

જે કાંઈ વીધા જમીન સાફ લડતા,
રાજ ખોઇને રહ્યા હવે રડતારે, દેશમાં.

હજી હાઇડ વિચારી નવ જોશો,
ખરેખાતે છે હાથમાં તે ખોશોરે. દેશમાં.

તમે ટંટા ધરમના ટાળો,
જે જ પ્યારો લાગે તે ધર્મ પાળોરે. દેશમાં.

કાંઈનું સાફ દેખીને શીદ દાઝો,
તેને બુડાડી મારવા ન બાઝોરે. દેશમાં.

કરી સંપ કાંઈ હુન્નર હલાવો,
કરી દેશની વખત ફેરવાવોરે. દેશમાં.

રાસેશ્વરી મા !

આ શરદ્પૂનમ સોહામણી રાસેશ્વરી મા !

શે અંદ્ર તણે ચમકાર,

રાસ રમાડો મા !

તમે રવર્ગસદનથી ઉતર્યા રાસેશ્વરી મા !

ફૂલો રસસરવરપાળ,

રાસ રમાડો !

અમો અમૃતતરશ્યાં હંસલા રાસેશ્વરી મા !

તમો અમૃતરસની ખાણ,

રાસ રમાડો મા !

તમ આંખડલીયે અમી ઝરે રાસેશ્વરી મા !

દયો અમૃતનેહનાં દાન,

રાસ રમાડો મા !

તમ પગલે પગલે ફૂલડાં રાસેશ્વરી મા !

ફૂલડે ફૂલડે હરીનામ,

રાસ રમાડો મા !

મહા માયા કેરી ખંસરી રાસેશ્વરી મા !

શી રસશર ને સુખધામ,

રાસ રમાડો મા !

સુરવર સુરવધુ રાસે રમે રાસેશ્વરી મા !

તમ ઝાંઝરને ઝંકાર,

રાસ રમાડો !

શાં ત્રણે ભૂવન ડોલી રહ્યાં રાસેશ્વરી મા !

નયવે શક્તિ પ્રભાંડ,

રાસ રમાડો મા !

મૂલત્ત્વ દુલભત્ત્વ વેદ

આણાં

આવી—આવી વગડા વિંધી વેલ્ય જો,
 ધુધરીએ ધમધમતા આવ્યા ધોડલા;
 આજ ફળ અંતરની એકલ આશ જો,
 મીઠડલી માવડીએ આણાં મોઠડ્યાં.

મેં જાણ્યું જો ભૂલી મુજને માત જો,
 બાપુને અંતરથી છૂટી બેટડી;
 ભાભલડીના ઉરનો ભાળી ભાવ જો,
 બન્ધવડે વીસારી એની બહેનડી.

શેરડીએ વીરાનો શીંગો સાદ જો,
 શીંગા એને ઉર શોભે સન્દેશડા;
 મીઠાં—મીઠાં મહિયર કેરાં માન જો,
 મહિયરના મારગડા મનને મીઠડા.

સાસુજી ! આપોને અમને શીખ જો,
 ભાવભર્યા એ ભાંડરડાંને બેટવા;
 જોશું—જોશું બહાલેરી વનવાટ જો,
 જોશું કે ! મહિયરનાં જીનાં ગાડવાં.

જોશું—જોશું દાદાનો દરબાર જો,
 કાળજડે રમતા એ ગઢના કાંગરા;

વીરાજના રઢિયાળા રણવાસ જો,
ખેલણમાં ખુદેલાં એનાં આંગણાં.

મીઠો વરસે માવલડીનો મેહ જો,
ન્હાથું એના ઝરમર ઝરતા નીરમાં.

સજથું ઢાંડો અંતરનો પરિતાપ જો,
શીતળતાની ભરથું હેલ શરીરમાં.

સામે મળશે સાહેલીનો સાથ જો,
આંખડલીનાં આંસુ આદર આપતાં;
વાતડલીનો વધતો વેગ વિશાળ જો,
મીઠા કૈંક મનોરથ મનમાં મ્હાલના.

વસમી લાગે ભવની લાંબી વાટ જો,
મહિયરની મારગડે શીળી છાંયડી;
પળ—પળ પીવાં કૈંક જગતનાં ઝેર જો,
માડીના કરમાંય સજીવનસોગથી.

હામોદર ખુશાલદાસ બોરાદકર

વિયોગની

અહીં ફાલ્યા આ કુલડાંના ફાલ રેઃ
 પ્રીતમ આવ્યા નહિ !
 તેમાં પમરે બહાલમજનાં બહાલ રેઃ
 સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

હું તો ઉગતા સૂરજ પૂજી થાકી રેઃ
 પ્રીતમ આવ્યા નહિ !
 આ તો ખીલતી જુવાનીનાં પ્રભાત રેઃ
 સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

કરી ગયા એ વાયદા અનેક રેઃ
 પ્રીતમ આવ્યા નહિ !
 ધસાઈ ગણુતાં દિન આંગળીની રેખ રેઃ
 સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

અહીં એક પછી એક ઉગે તારા રેઃ
 પ્રીતમ આવ્યા નહિ !
 નહિ છતાં પ્રણય અણુસારા રેઃ
 સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

અહીં ઝંઝુકે વીજલડીની વેલ રેઃ
 પ્રીતમ આવ્યા નહિ !

હું તો સોળે શણગાર સજ્જ રેઃ
સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

ગઈ સૂકાઈ કુડાંલની સેજ રેઃ
પ્રીતમ આવ્યા નહિ !

મહારાં ઉતરે મોતીડાંનાં તેજ રેઃ
સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

અહીં જલને ફિન્ડોલ કમલ ડોલે રેઃ
પ્રીતમ આવ્યા નહિ !

કોણૂ ખૂલે પાણુ એ રસઝોલે રે ?
સન્દેશ કહાવ્યા નહિ !

હું તો સરોવરની પાળ ઉભી છેટી રેઃ
પ્રીતમ આવ્યા સખી !

મહુને પડયા અચાનક ભેટી રેઃ
આનન્દની એ સીમા નથી !

જનાઈન પ્રભાસ્કર

ચૂકશેા માં

ચૂકશેા માં કાઢ ચૂકશેા માં,
પ્રભુ નામનાં નિશાન કાઢ ચૂકશેા માં.

માયા, મમતા ને મોહ, તૃષ્ણા કે લોભની,
જૂઠી દિશામાં કે ચૂકશેા માં-પ્રભુ.

વિશ્વના પ્રકાશ સમી બ્રહ્મજ્ઞાન ગોઠડી,
અજ્ઞાન અંધકારે પૂરશેા માં-પ્રભુ.

પ્રેમ, સમભાવ, જ્ઞાન, ભક્તિ ને નમ્રતા,
એ મૈત્રી સાંધી પછી ખૂટશેા માં-પ્રભુ.

આવ્યાં અજવાળાં જીવનને આંગણે,
દિલના ઉધાટે દાર-ઉંધશેા માં-પ્રભુ.

ઉઠો ! જગો ! પ્રભુજી પ્રેમથી પૂકારે,
જ્ઞાન ભક્તિ કર્મ માર્ગ ચૂકશેા માં-પ્રભુ.

પ્રેમી પ્રભુજીને પ્રિયવાને માટે,
કાયદાના થોથાંઓ ચૂંથશેા માં-પ્રભુ.

પૂર્વ દિશાથી પ્રભુજી પધારે.
એ ઉંડા સન્દેશ કાઢ જૂલશેા માં-પ્રભુ.

જોડુજીદાસ દ્વારજીદાસ રાધચુરા

સૌભાગ્ય કૃળ

સજની ! સૌભાગ્યકૃળ વધાવીએ રે લોલ !
 ધોળી કુંકુમ કનકથાળ જો;
 જીવનનો ધન્ય લ્હાવ લીજીએ રે લોલ !
 ખીલે ખગીએ રસિક કુલહાં રે લોલ !
 જીવને ખીલે રસખાલ જો;
 સજની ! સૌભાગ્યકૃળ વધાવીએ રે લોલ !

ભાનું તપે છે નભોમંડળે રે લોલ !
 જીવને તપંત તેજખાલ જો;
 સજની ! સૌભાગ્યકૃળ વધાવીએ રે લોલ !

દેવો પૂજય દેવમન્દિરે રે લોલ !
 જીવને પૂજય દેવખાલ જો;
 સજની ! સાભાગ્યકૃળ વધાવીએ રે લોલ !

રજનીમાં દીપજ્યોત ઉજળી રે લોલ !
 મૂના ભવકુલે દીપ ખાલ જો;
 સજની ! સૌભાગ્યકૃળ વધાવીએ રે લોલ !

આશા ભરેલ સ્નેહદંપતી રે લોલ !
 અંસારે સ્નેહભર્યાં ખાલ જો;
 વિભુની એ વિભૂતી વધાવીએ રે લોલ !

ભોળી ભરવાડણ

ભોળીરે ભરવાડણ હરિને, વેચવા આણી;
 મોળ સહુએ ગોળીનો વહાલો, મટુકીમાં ધાલી.
 ભોળીરે-ટક.

અનાયના નાયને વેચે, આહીરની નારી;
 શેરીએ શેરીએ સાદ પાડે, હથે કાંઈ મોરારી.
 ભોળીરે.

મટુકી ઉતારી માંહે મોરલી વાળી;
 મજનારી સેજે જોતાં, મૂરછા લાગી.
 ભોળીરે.

અભાદિક ઇંદ્રાદિક સરખા, કૌતક એ પેખે;
 ચાંદ લોકના નાયને કાંઈ, મટુકીમાં દેખે.
 ભોળીરે.

ગોવાલણીના ભાગ્યે પ્રગટયા, અંતરજાતી;
 દાસલડાને લાટ લડાવે, નરસૈયાનો સ્વામી,
 ભોળીરે.

નરસિંહમહેતા

આંગણે તલાવડી

મહારે આંગણ તલાવડી રે,
છબ છબીયાં પાણી થાય. *
હું ને નાહોલીયો રમવાને જમ્યે;
આછાં આછાં નીર ડહોળાય.

હળવે નાહોલીયા, હળવેથી હીંડજ,
કુંળાં કુંળાં મીન કચરાય;
શોભા અમારી ન્હાની તલાવડીની,
કચરાયે ખંડિત થાય.

હળ્યાં કમળીયાં ને શોભે તલાવડી,
મહારં મનકું લગી લગી જાય;
મહારા રે સમ ત્હને જહાજા નાહોલીયા !
કમળ કુંળાં ના ચૂંટાય.

મહારી તલાવડીએ સન્તોને નોતરં,
મહારાં આંગણ પાવન થાય;
હું ને નાહોલીયો હેતેથી પૂજશુ,
અમારાં હમડાં પાવન થાય.

ગિરીશ

* અનુગતજ્ઞ ચિન્હમાં મુકેલ કડી એક લોક ગીત પરથી લીધેલ છે.

અભિલાષ

એકજ એ અભિલાષ

મહારે એકજ એ અભિલાષ !

પૃથ્વી તળમાં, જળ, સ્થળ, નભમાં,

વિચરું વળી વન, નગ, મહાત્રયમાં,

અણુ અણુમાંથી જડતા કાઢી;

ચેતન પ્રકટાવું !

જગે બસ ! ચેતન પ્રકટાવું,

રસે બસ ! મસ્ત જગત બનાવું,

પ્રજાણું કષ્ટ તિમિર ટાળું,

જગે નવચેતન પ્રકટાવું;

મહારે એકજ એ અભિલાષ !

સૂતેલા સૌ વીર ઉઠાડું;

સુન્દરીઓમાં સ્ત્રીત્વ જગાડું,

કુસુમ સમા આગકવૃદ્ધોને;

દેશભક્તિ શીખવું !

સરજતા સ્થળ સ્થળમાં સ્થાપું,

અધમતા મૂળમાંથી કાપું,

જગતના વૃથા ખંધ તોડું,

અને બસ ! ચેતન પ્રકટાવું;

મહારે એકજ એ અભિલાષ !

જગતને ચેતનમય બનવું !

જીવનમાં રસચેતન લાવું !

જયોત્સ્ના મુક્ત

સેવાનાં સંતાન !

અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

સદંતર ઐજ અમારી સાન;

અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

હેમકૂટ ત્યાં હંસ તરંતા,

તળાવડે સ્વરજ્ઞાન;

નિર્મળ જળ પળપળ ઝળકે,

કરી સેવકનાં સન્માન;

અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

કશે શુભ શુચિવ્રત સુખકર સ્નાન,

અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

મુગમ પન્થ ને અનુપમ વાટડી

સેવામંદિર સ્થાન;

દિવ્યમંત્ર: “ સેવા સેવા ” બસ

સેવકનાં એ તાન;

અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

જગવતા જયો જયો જયગાન,

અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

સેવામૃત મુખ વૈભવ સમજી
 નિશદિન ત્યાં મસ્તાન;
 હૃદય નાયતાં મુખ મલકાતાં !
 પીચો પીચો મધુપાન;
 અમે સૌ સેવામાં સંતાન !
 અહો ! બસ બનીબની ગુલતાન,
 અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !
 સદંતર એજ અમારી સાન,
 અમે સૌ સેવાનાં સંતાન !

કૃષ્ણદાસ ગોવિંદજી આસન

મહારે જવું પેલે પાર

મહારે જવું પેલે પાર:

હવે માછીડા ! હોડી હંકાર:

મહારે જવું પેલે પાર.

ધ્રુવ.

જમણે કાઠે મથુરા નગરી,

ડામે ગોકુળ ગામ;

આ આરે મહારી દેહ ઉભી છે,

ત્યાં છે આતમરામ:

મહારે જવું પેલે પાર.

આલનો સાગર જલજલ ભરિયો,

મંહી સૂરજ ને સોમ:

આ આરે છે ધરતીની લેખડ,

ત્યાં છે ચેતનભોમ:

મહારે જવું પેલે પાર.

હલદી હલે આયુષ્ય ઉછળે,

જગના વાયે સમીર:

આ આરે મહારી આશાની કુંજે,

ત્યાં છે પ્રેમમન્દિર:

મહારે જવું પેલે પાર.

હવે માછીડા ! હોડી હંકાર,

મહારે જવું પેલે પાર.

જ્ઞાનાક્ષાત્ર દક્ષપતરામ કવિ

રસોત્સવ

ઊગ્યો પૂનમનો ચન્દ (૨)

આજે ઉત્સવ રસદેવનો !

રેણ રેશની શી મન્દ (૨)

આજે ઉત્સવ રસદેવનો !

બોલે કાચલ ત્યહાં ડોલે રસાત્મ કંઠ

એનો અનેરો આનન્દઃ

એના એ બ્રહ્મભોલ, પ્રણયીના પ્રેમકોલ,

પ્રગટે એ રીત શું વસન્ત !

આજે ઉત્સવ રસદેવનો !

રસની કા બેગણો, વિબેગણો મળી સાથ,

આજે રસરાસ આ રચન્તઃ

રનેહના સોહાગી-રસરાગી, રસધેલડાં,

રસિયાંના રાસ એ ઝીલન્ત !

આજે ઉત્સવ રસદેવનો !

કુંજે હૈયાની આજ ગુંજે શા પ્રેમમંત્ર,

મોહનની મુરલી બજન્તઃ

એ મુરલીની તાન, દેતી બુલાવી ભાન,

સરતાં રસગાન એ દિગન્ત !

આજે ઉત્સવ રસદેવનો !

જનાર્દન પ્રભાસ્કર

અમીની રેલ વિભુ ! વરસાવ

અમીની રેલ વિભુ ! વરસાવ:

જગતમાં પ્રેમભાવ પ્રસરાવ:

નહાના મ્હોટા, રાય ફકીરો, રંક અને ધનવાન:

સર્વે બાળક ત્હારાં, છે તું એક પિતા બળવાન:

પિતાજી ! પ્રેમભાવ પ્રસરાવ:

અમીની રેલ વિભુ ! વરસાવ.

તુજ કૃપાએ લક્ષ્મી મળતાં ગર્વે કંઈક કુલાય:

નીચ ગણે ધનહીન બંધુને, એ જોયું નવ જાય:

પ્રભુજી ! પ્રેમભાવ પ્રસરાવ:

અમીની રેલ વિભુ ! વરસાવ.

નહિ વિચારે પરસુખને કેા, નિજ સુખ પાછળ ધાય:

ધરે શ્રેષ્ઠતા ખોટી મનમાં, દયા ન દિલમાં જરાય;

દયાજી ! પ્રેમભાવ પ્રસરાવ:

અમીની રેલ વિભુ ! વરસાવ.

જડવાદે આ જગત ભૂદયું છે, ત્હેને માર્ગ ખતાવ:

સ્વાર્થ—સાધના—મજ્જ જનોમાં સેવા સ્ત્રોત વહાવ:

વિભુજી ! પ્રેમભાવ પ્રસરાવ:

અમીની રેલ વિભુ ! વરસાવ.

રમણીક કીશનલાલ મ્હેતા

આજની શોભા

આજની શોભા છે રંગીઆમણી,
સૃષ્ટિ મંડળે તરતાં ચંદ્ર બિંબની—આજની.

પ્રસરી રહ્યાં ચંદ્ર બિંબ સર્વ આ સ્થળે;
યુવતિ દીસતી, રજની સુન્દરી હસે—આજની.

શ્વેત વસ્ત્ર ધરી, રજની વિસસતી રહી;
પ્રેમધેણી એ બની, ઈન્દ્રમાં ભરી—આજની.

રજની શું વિહાર ચંદ્ર પ્રેમથી કરે;
નિરખી તેહને ક્ષય હર્ષ ઉભરે—આજની.

રજનિ—ચંદ્ર સમાં આર્ય દંપતિ બને;
વિમળ પ્રેમથી વિભુ, એજ માગીએ—આજની.

કૃષ્ણરાવ ભોળાનાથ દિવેદીયા

બહેનીની મેદી

બહેનીએ મૂઢી મેદી રે લોલ !

રૂડી શી આપતી;

સુંદર શી શોભતી:

ન્હાનકડી બહેનીની મેદી રે લોલ !

પ્રકૃત્વ વદને:

પુલકિત નયને:

આનંદથી બહુ ખલાલતી રે લોલ !

બહેનીએ મૂઢી મેદી રે લોલ !

સુંદર કુમકુમ વર્ણનાં, દિસે રૂડા હાથ;

પ્રણયી વદન એમને, હરખાયે સૌ સાથ !

બહેનીએ મૂઢી મેદી રે લોલ !

પાયે નુપૂર ઝાંખતાં, ઝમ ઝમ ધ્વનિ સોહંત;

વિણા કેસે સૂરીલો, બણે વાગે તંત !

બહેનીએ મૂઢી મેદી રે લોલ !

કુસુમ કળી જયમ દિસતી, પ્રભાત રાતે રંગ;

દિપે વપુ મેદી થકી, ઉલ્લાસી નવરંગ !

બહેનીએ મૂઢી મેદી રે લોલ !

વસ્ત્રાભૂષણ શુભ સંજી, દર્શન કરવા અય;
વિલોદી સખી મંડળી, ઉર આનંદ ન માય !

જહેનીચે મૂકી મેદી રે લોલ !

દૃઢયે અતિ ભાવથી:

લેવા કેં દહાવથી:

જહેનીચે મૂકી મેદી રે લોલ !

નવીન કાન્તિ ધારતી:

સ્મીત પુષ્પ સારતી:

નફાનકડી જહેનીની મેદી રે લોલ !

જગુભાઈ મોહનલાલ રાવળ

સ્વાગત

શાં કરીએ સન્માન, તમારાં શાં કરીએ સન્માન !
 બહાલાં ! પ્રિય ગુણવાન, તમારાં શાં કરીએ સન્માન !
 સ્નેહી સ્વજન સહવાસ અતિશય, દુર્લભ જીવન-ઓયમ !
 આજ સુભાગી કર્યાં ઐ સ્વજનો, ઉદિત થયો સુખ-સોમ !
 તમારાં ૦

પાવન પુણ્ય પનોતે પગલે, કીધાં અમ દીન ધામ !
 ધન્ય ! અનુપમ આજ ધરી તમ, દર્શનથી અલિરામ !
 તમારાં ૦

દિવ્ય સુવાસિત પુષ્પતણા નથી પ્રિય ! તમ સ્વાગતહાર !
 નૈસર્ગિક પ્રિયવાણી તણા અમ અનુગ્રહી હ્યો સત્કાર !
 તમારાં ૦

સ્વાગત અમ અધુરાં નથી બહાલાં ! અધુરા સાધન સાજ !
 સ્નેહલ વિમલ દૃઢ્ય રસભર છે, પ્રિયજન ! સ્વજન સમાજ !
 તમારાં ૦

દીન સ્વજન પર બહુ કરુણા કરી, મોઘેરાં મહેમાન !
 ઉર ઉદ્વાસ ભર્યા કરતાં પ્રિય ! સ્નેહ સુધારસ પાન !
 તમારાં ૦

અમૂલ્ય અવસર આજ સહી હ્યો ! પ્રિય અમ અવનવ ઢંગ !
 જીવનનૂર ! પધારી સુપ્રેમે, રેલવો મોદની ગંગ !
 તમારાં ૦

વાસુદેવ રામચંદ્ર શૈલન

સુન્દરી શીળે ભરી રે.

- શીળાં સરોવર ઝીલવાં,
સખિ ! શીળો મનોહર મેધ રે.
સુન્દરી શીળે ભરી રે. (૨૬)
- શીળા શશિમુખ શેરડા,
એવાં શીળાં તારલિયાનાં તેજ રે. સુન્દરી.
- શીળી ઉષા અલબેલડી,
સખિ ! શીળી સોહાગણુ સાંજ રે. સુન્દરી.
- શીળાં પ્રભુજનાં પેખણાં,
સખિ ! શીળા તે શારદ રાસ રે. સુન્દરી.
- શીળી દાદાજીનો ડેલિયો,
એવી શીળી મીઠે મન માય રે. સુન્દરી.
- શીળાં વીરાજનાં વેણુલાં,
એવા શીળા બાણી કેરા બાવ રે. સુન્દરી.
- શીળું પીયર, શીળી સાસરી,
કાંઈ શીળો સમેવડ સાથ રે. સુન્દરી.
- શીળાં સાસુ, સસરા દાદા,
સખિ ! શીળી વાલ્યમની વાત રે. સુન્દરી.

શીળી નણુંદ ઉર નાગરી,
કાંઈ શીળો તે દુધમલ દેર રે.   સુન્દરી.

શીળી સાહેલી સંગની,
એવી શીળી સંસારની સેર રે.   સુન્દરી.

શીળી ગોરાંદેની ગોઠડી,
એનો શીળો કોડાયલ કન્ય રે.   સુન્દરી.

શીળી પ્રીતમની પ્રીતડી,
એવા શીળા પ્રભુજીના પન્ય રે.   સુન્દરી.

શીળી વામા વિનયે ભરી,
એની શીળી લાખેણી લાજ રે.   સુન્દરી.

શીળી શીયળ ફેરી જાંચડી,
સખિ ! શીળાં રમણનાં રાજ રે.
સુન્દરી શીળે ભરી રે.

દામોદર ખુશાલદાસ બોરાદકર

વશીકરણ

જણો તો વશીકરણી વિદ્યા જણજે,
અખલા સેજ સખલ થશે સંસાર જે,
મંતર જંતર તંતર જૂઠાં ભામણાં,
જીમે મીઠાં મન મીઠાં સુખસાર જે—જણો ૦

જપ અજપ પ્રીતિ નામ જપો મનથી તમે,
વ્રત પતિસેવા તનમનથી સચવાય જે,
દીક્ષા લો રતિપતિની સાચી નિર્મલી,
માગો વર પરસુખમાં બેઠ ન થાયજે—જણો ૦

પ્રેમ તણો રસ ઝીડ્યો સીતારામશું,
અં રસ પીધો ગોપી રયામશરીરજે,
આવિત્રી સર્વે એમાં ગળ્યાં,
દ્રૌપદી તારા મંદોદરી સતી શિર જે—જણો ૦

દોરી પ્રેમતણી જગજીવન જણજે,
અણે બાંધ્યાં નવ છોડ્યાં છોડાય જે,
રૂપ રંગ રસ સાંધ્યાં ઉખડે સેજમાં,
અંગ પડે પણ પ્રેમ નહિ પલ્લટાય જે—જણો ૦

પ્રેમથક્રી જમ ભાસે સવશું એકમાં,
એકરસે દૃઢભક્તિ ભજે ગુણવાન જે,

મૂરખ પ્રેમમણિનું તેજ ન ઓગળે,
અથડાઈ મરતાં પાણુ ન લહે સાન એ—અણુ૦

વશ તેને પ્રભુ જે રસ જણે પ્રેમનો,
વૃક્ષ જંતુ જલ જનનો તે શો ભાર એ,
વિષ અમૃત ઝટ અગ્નિ શીતલ ઉકળે,
એવાંને મુંઝ વંદન વારંવાર એ—અણુ૦

મણીસાલ નભુભાઈ દિવેદી

કોયલ

આવી રૂટી સરોવરની પાળ,
આંખા ફેરી ડાળ, મૂઢીને કોયલ ક્યાં ગ્યાંતાં રે.

શીલા રે—ભાઈના ઓરડા રે,
ત્યાં રૂડાં ધોળ ગવાય,
જેવાને અમે ત્યાં ગ્યાંતાં રે. આવી૦

શીલા રે—ભાઈના માંડવા રે,
ત્યાં રૂડા માંડવા ચોડાય,
જેવાને અમે ત્યાં ગ્યાંતાં રે. આવી૦

શીલા રે—ભાઈનાં માંઘરાં રે;
ત્યાં રૂટી કન્યા પરણાય,
જેવાને અમે ત્યાં ગ્યાંતાં રે. આવી૦

સોઝીત

ડોલાવણ વાંસળી

સ્વર્ગે પ્રગટયા પૂર્ણ પ્રકાશ
કે શરદ્ સોહામણી રે લોલ;

સ્વર્ગે હરી ને શ્રીના રાસઃ
ડોલાવણ વાંસળી રે લોલ. (ધ્રુવ)

અંસી જગત જગાડતી, નીતરે હરીના નેહ,
અનુકમ્પા ને આશના, અખૂટ અમૃતમેધઃ
ડોલાવણ વાંસળી રે લોલ.

દેવ રમે દેવી રમે ઝરતો રસ સંસાર;
સ્રજને નન્દનવન ખીલે, ખૂલે મોક્ષનાં દ્વારઃ
ડોલાવણ વાંસળી રે લોલ.

પૃથ્વીના પટને ચીરે, એ પાવન રસનાદ,
પાતાલે ઉધડાવતા, આશામૃતભર આંખઃ
ડોલાવણ વાંસળી રે લોલ.

ડોલે સૂર, અસૂર ધુજ, ઝગહગતો જ્યોત ઝીલાય;
ગાઠાં અન્ધારાં સરે, હૈયે હરી પ્રગટાયઃ
ડોલાવણ વાંસળી રે લોલ.

ડાલે ડાલે શેષ ને ડાલે રે સંસાર,
શ્રીવર પોતે ડાલતા શ્રીજીને ઝંકારઃ
ડાલાવળુ વાંસળી રે લોલ.

સ્વર્ગસુધાને ચાંદલે સખીની મૂર્તિ સોહાય;
જીવડાલાવળી એ છખી મારે જીવે સમાયઃ
ડાલાવળુ વાંસળી રે લોલ.

મૂલજી દુલસજીવેદ

ઝડાલમનુ હેત

આત્માનાં પૂર હો ! ઉછળે, સાહેલડી !

ઝડાલમનું હેત મ્હારે હૈયે રમે;

હૈયાનાં નીર હો ! ઉછળે, સાહેલડી !

ઝડાલમની વેણ મ્હારે કર્ણે રમે.

ધ્રુવ૦

રજની ઉજવળ શોભતી ખેલે રૂડા રાસ;

તારક-પુષ્પો મુખ ખરે,

એવાં એવાં છે પ્રિયનાં હો ! હાસ, રે સાહેલડી !

ઝડાલમનું હેત મ્હારે હૈયે રમે.

ચાંદલિયો નીજ કર થકી ખેલે કુમુદિની સાથ;

પ્રેમભીની એ ડોલતી,

એવું એવું ડોલાવે પ્રિય નાથ, રે સાહેલડી !

ઝડાલમનું હેત મ્હારે હૈયે રમે.

ઝરણાં ખળખળ દોડતાં, ગાજી મીઠે ચુર;

ચમકે તારા નીરમાં,

એવાં ચમકે હો ! નાથ નેણ નુર, હે સાહેલડી !

ઝડાલમનું હેત મ્હારે હૈયે રમે.

ઉંચા ઉંચા ડુંગરા, ઉંચાં તેથી આભ;

ઉંચા શોભે તારલા,

એથી ઉંચાં છે વડાલમનાં વડાલ, રે સાહેલડી !
વડાલમનું હેત મદારે હૈયે રમે.

વડાલા કરી વાંસળી સૂણું ચારે પાસ;
પ્રીતમ બહેલા આવજો,
મદારા મૂના છે પિયુ વિણ વાસ, રે સાહેલડી;
વડાલમનું હેત મદારે હૈયે રમે.

સ્નેહરશ્મિ

કુંજલડીને સમ્બોધન

કુંજલડીરે સન્દેશો અમારો
 જઈ વહાલમને કે'જો જરે !
 સામાં કાંઠાનાં અમે પંખિડાં,
 ઉડી ઉડી આ કાંઠે આવ્યાં જરે
 કુંજલડીરે સન્દેશો અમારો
 જઈ વહાલમને કે'જો જરે !
 કુંજલડીને વહાલો મીઠો મેરામણ,
 મારને વહાલું મધ્ય ચોમાસું રે !
 કુંજલડીરે સન્દેશો અમારો
 જઈ વહાલમને કે'જો જરે !
 માણસ હોય તો મૂખે મૂખે મળીએ,
 લખજો કુંજલડીની પાંખડીએ રે
 કુંજલડીરે સન્દેશો અમારો
 જઈ વહાલમને કે'જો જરે !
 રામ લક્ષ્મણને સીતાજી વહાલાં,
 ગોપીયુને વહાલો કા'નુંડો રે !
 પ્રિતમ કાંઠાનાં અમે પંખિડાં
 પ્રિતમ સાગર વિના સૂનાં સૂનાં જરે.
 કુંજલડી રે સન્દેશો અમારો
 જઈ વહાલમને કે'જો જરે !

દાણુ માગે

દાણુ માગે રે, કાનુડો દાણુ માગે રે;
આજ લગે નહીં સાંભળ્યું, કાણુ લીધું આગેરે.
કાનુડો. ટેક.

આગે સવાયાનું ગોરસું, તારે પૈસો જોધયે રે;
વેપાર દીકો આ વ્રજનો, શૂં મૂળમાંથી જોધયે રે.
કાનુડો.

મટુકીમાં મિરાત આ મોટી, છે જાશનું પાણી રે;
તે છત ઉપર નહોતું જણ્યું, કાઢ બેસશે દાણીરે.
કાનુડો.

દાણુની દોલત જોડતામાં, મૂળયું જોશે રે;
મહિમા જશે નંદનો તે, લાલજી જોશે રે,
કાનુડો.

લાંગી કાઢી બૂધરા, નહીં આપયે ખેડાણી રે;
અમો ફરી જથું ગોકુળ, રાખો જાશની દોણી રે.
કાનુડો.

પ્રેમાનંદ પ્રભૂ બોલિયા, શાને આકળાં થાઓ રે;
જાશની દોણી થું કરું, દાણુ આપીને અઓ રે.
કાનુડો.

પ્રેમાનંદ

દેવ-દેશનું સોણલું

લાધ્યું સુહાગી દેવ-દેશ-કેરું સોણલું,
 જગ્યું મન વીણાનું ગાન અલબેલડી: લાધ્યું.
 અગ્રહણતી તેજરાશિ આંજતીતી આંખડી,
 દીકું ત્યાં ભારતીનું સ્થાન અલબેલડી: લાધ્યું.
 શાન્તિની છાયા થું શરીર વસ્ત્ર શોભતું,
 કાન્તિ છાયા શી કંઠ ઝાલ અલબેલડી: લાધ્યું.
 શિર “સ્વરાજ્ય” મુકુટમાણી મૌખિકનો શોભતો,
 “મુક્તિ” એ શબ્દલખ્યો ભાલ અલબેલડી. લાધ્યું.
 ઝ્યેમ વૃષ્ટિ કરે વેરી પુષ્પ દીવ્ય દેશના,
 ગુંજે આશીષ મંત્ર સૂર અલબેલડી: લાધ્યું.
 ફરફરતી “ઐક્ય” ફેરી ધ્વજ વાયુ વેગમાં,
 વહેતું ત્યાં સુખ સ્રોત-પુર અલબેલડી: લાધ્યું.
 ઉભય પાસ ભારતીની જોયા મેં પુત્ર બે,
 હિન્દુ-મુસલમાન ભાઈ અલબેલડી: લાધ્યું.
 સ્મરણ પટથી ખસે નહિ સ્વપ્ન સખિ ! દોહલું,
 માનું એ સ્વપ્નને વધાઈ અલબેલડી. લાધ્યું.

આંખશી ચિહ્નલદાસ ઉદેશી

ભાભી

- ટહુકે વસન્તકુંજ ડોકિલા રે લોલ,
ધરમાં ભાભીનાં એવાં ગીત રે.
ભાભીના ભાવ મને ભિંજવે રે લોલ. (ટક.)
- વીરા મારાની મધુર મોરલી રે લોલ,
નવલા એ રાગ વહે નિત્યરે. ભાભીનાં
- છોડી પીયરની એણે પાલખીરે લોલ,
મૂડી માયાભરી માત રે ભાભીનાં
- બહાલાંનો સંગ કર્યો વેગળો રે લોલ,
મારા એ બન્ધવાને માટ રે ભાભીનાં
- સહિયરનો સાથ ત્યજ્યો સામટો રે લોલ,
દાદાનો દૂર કર્યો દેશ રે. ભાભીનાં
- ખાંતના ભરેલ ત્યજ્યાં ખેલણાં રે લોલ,
છોડ્યો બાળાપણુ વેશ રે. ભાભીનાં
- સાધી ન શકે ન અમરસુન્દરી રે લોલ,
એવો અમોલ એનો ત્યાગ રે. ભાભીનાં
- શાં શાં તે મૂલ એના આંકિયે રે લોલ,
શાં શાં સમર્પિયે સોહાગ રે. ભાભીનાં

એને માડીનો સોહે મોડિયો રે લોલ,	
રૂઢાં દાદાજીનાં રાજ રે.	ભાભીનાં
ઝડાલ અખંડ મારા વીરનું રે લોલ,	
લાખ ટકાની કુળલાજ રે.	ભાભીના
એને મંદિર, એને માળિયાં રે લોલ,	
સોળે સજવું શણગાર રે	ભાભીનાં
એને તે કાષ તણી કુંચીઓ રે લોલ,	
હીરા ને મોતીઓ હાજર રે.	ભાભીનાં
એ તો અમારી અત્રપૂરણા રે લોલ.	
વીરાના વંશ કરી વેશ્યરે.	ભાભીનાં
દસતી ઉપા એ અમ આલની રે લોલ,	
રઢિયાળી રંગડાની રેલ રે.	ભાભીનાં
માડીજયો તે મધુર મારલો રે લોલ,	
ભાભી દગકતી શી ઢેલ રે.	ભાભીનાં
વીરો મ્હેરામણ મીઠડો રે લોલ,	
શીર્ગી સરિતની એ સેર રે.	ભાભીનાં
અગકો સદાય એનો આંદલો રે લે ,	
જીવો એ જીગ-જીગ જોડ રે.	ભાભીનાં
હૈયાં એ હેતલયાં હિંચજે રે લોલ,	
પૂરા પ્રજુજ એના કોડ રે.	ભાભીનાં
દામોદર ખુશાલદાસ બોટાદકર	

નવરાત્રિ

લઈ શરદપૂનમ સન્દેશ ચન્દની ચમકાવી,
ભરી નવરસ, નભ ઉજ્જેશ નવરત્રિ આવી:

સખી ! પડવે આંજી આંખમાં આંજન અમીનું,
શશિ લે હંદુનું નિજ પાંખમાં રસભાવ - બીનું:

સખી બોલે બોલલીઓ ચન્દ કલા મુજ વિકસાવે.
ફિકા નભતારકવૃન્દ પ્રથા ધાર્યા લાવે:

સખી ! ઉષા - અનિરુદ્ધ સ્નેહ તાજે થાય ત્રીજી,
નિતરાવી નિર્મળ નેહ શશિ રીઝવી રીઝી:

સખી ! ચતુર્થી ચન્દ્ર ચકાર સમીર શીતળ ઢોળે,
મુજ અંતર આઠે પેહાર મધુર દુલસમ ફેરે:

સખી પંચમ પૂર્યા ચોક પ્રુનિત પંચામૃતથી,
થાય પીને પાવન લોક દંપતીનાં વ્રતથી:

સખી ! છઠ, છઠીના લેખ ગહન વાચે ચન્દા
સૌભાગ્ય અખંડ - સુરેખતાના મુણ્ણ પડછન્દા:

સખી ! સપ્તમ સાયર સાત, શશિ - સંસર્ગ ચંદે,
જીવન ભરયૌવન નાથવડે જયમ સ્વર્ગ લહે:

સખી ! અષ્ટમીનો અપવાસ, હવન પુણ્યયજ્ઞ કરે,
રમી રાસેશ્વરીના રાસ, અમર વરદાન વરે:

સખી ! નવરાત્રિની નોમ પૂરે મુજ પરકમ્ભા,
જય જગવે મુરજ - સોમ ને મુજ જગદમ્ભા:

વિજયાદશમીનો વધાર્થ બ્રહ્માન્ડે ગાજે,
ને દેવ - પતિની દુહાધ નવખંડે આજે.

કેશવ હ. શેઠ

ભાઈ જહેન

કેવડા લીલો ને લીલી લીમડી રે,
લીલુડાં ભાઈ ને જહેનનાં હેત;
દેવની દીધેલ ભાઈ જહેન એતડી રે.

ખારલો સુનો ને સુની વાદળી રે,
વીખુટાં એઉ મુરે પરદેશ;
દેવની દીધેલ ભાઈ જહેન એતડી રે.

માગરો ડોલેને પ્રરક પાંદડી રે,
ભાઈ જહેન હૈયે રસસંકેત;
દેવની દીધેલ ભાઈ જહેન એતડી રે.

મેહુલો બોલે ને ઝમુક વીજળી રે,
ભાઈ જહેન જીતે અબોલ સન્દેશ;
દેવની દીધેલ ભાઈ જહેન એતડી રે.

દશગણ પરમાર

શ્યામ રંગ સમીપને જવું

શ્યામ રંગ સમીપે ન જવું મારે આજ થકી

શ્યામ રંગ સમીપે ન જવું.

જમાં કાળાશ તે સહુ એક સરખું,

સર્વમાં કપટ હશે આહવું મારે.

આજ.

કસ્તુરીની ખીંદી તે કહું નહિ,

કાજળના આંખમાં અંજવું મારે.

આજ.

કોકિલાનો શબ્દ સૂણું નહિ,

કાગવાણી શકુનમાં ન લાવું મારે.

આજ.

નીલાંબર કાળી કંચુકી ના પેર,

જમુનાના નીરમાં ન નહાવું મારે.

આજ.

મરકટ મણીને મેઘ દૃષ્ટે ન જોવા,

જંબુ વંત્યાક ના ખાવું મારે.

આજ.

દયાના પ્રીતમ સાથે મુખે નીમ લીધા,

પણુ મન કહે જ પલકના નીભાવું મારે.

આજ.

દયારામ

પ્રેમદાન

ધોમ ધમે ને ધરણી તરસે.

ધમધમ મેહુલો વરસે;

જ્ઞાતમજી !

એવાં તે પ્રેમદાન દેશોજી ક્યારે ?

મુખડાંના માહ ને દિલડાંના દાવા.

આખર છે હૈયું ડગાવા;

જ્ઞાતમજી !

સાચાં તે પ્રેમદાન દેશોજી ક્યારે ?

નયન નયનમાં પ્રતિમા પલંક.

દૈડે પરમ રસ છલંક;

જ્ઞાતમજી !

મોંઘાં તે પ્રેમદાન દેશોજી ક્યારે ?

ખેલું જગાડી અંધારને ભડક.

વીજળી થું વાદળને પડખે;

જ્ઞાતમજી !

શરાં તે પ્રેમદાન દેશોજી ક્યારે ?

ગગન સુહાગી રહે શશિ દેહે.

અંતર સુહાગી છે સ્નેહે;

જ્ઞાતમજી !

મીઠાં તે પ્રેમદાન દેશોજી ક્યારે ?

ભરશે વિરાટ એક મુઠીના ઢાને,
મુઠીનાં ભેદ જે જાણે;

વહાસમજી !

બાંધાં તે પ્રેમદાન દેશોજી કયારે ?

પગલે પગલે જ્યાં જ્યોતિનાં ફૂલો;
મૂર્યનાં માંડવ અણમૂલો;

વહાસમજી !

ઊજળાં તે પ્રેમદાન દેશોજી કયારે ?

શ્વાસે શ્વાસે છે આ જીવનનાં આણાં.
ભરતીનાં મોજાં ભરાણાં;

વહાસમજી !

દૈવી તે પ્રેમદાન દેશોજી કયારે ?

અરદેશર ફરામજી અખરદાર

નિમંત્રણ

ગરબે રમવાને જહેની ! આવજો રે લોલ,
ઉરમાં ભર્યા છે ઉદ્ધાસ, રાસ ખેલવા રે લોલ,
બહાલી જહેની ! આજ સહુ આવજો રે લોલ. (૨૬.)

(સાખી) ડાટિકલા શશિચર થશે સ્મિતભર વસ્તુ જન.
અમિત લલિત શોભાભરી શરદ પૂનમની રાત !

શુભ્ર શી નિશા છે ભવ્યતા ભરી રે લોલ !
કુંડળે ફરીને સખિ સાથ ખેલ ખેલજું રે લોલ.
બહાલી જહેની ! આજ સહુ આવજો રે લોલ.

(સાખી) કુસુમિત વન ઉપવન થયાં વાતા ત્રિવિધ સર્માર,
પોયણી પ્રેમથી ખીલતી, સ્વચ્છ સરોવર નીર !

ચાંદની ખીલે છે ચાફ કુંજમાં રે લોલ,
રંગમાં રમીયું રસરાસ રસિકા મળી રે લોલ,
બહાલી જહેની ! આજ સહુ આવજો રે લોલ.

(સાખી) ગોસ્તનીનાં લુખ્યાં લગ્યાં રમ્ય લોલી શી કુંજ
લીલી વહલી લવંગની, એલચી શી સુખ પુંજ
મંદ મંદ પુષ્પ શી સુરભિસ્રવે રે લોલ !
રંગમાં રમીયું ફડી રેણુ રળીઆમણી રે લોલ,
બહાલી જહેની ! આજ સહુ આવજો રે લોલ.

(૧૧) કસ્તુરી કાજળ ભેળીને અંજન આંજી બેશ,
નૂપુર ધુધરી ધમકતી સામ્ય સુહાગન વેશ !

કંકણો સૌભાગ્યનાં કરે ધરી રે લોલ,
કસરી કુંકુમ કેરી આડ ભાલ ટીલડી રે લોલ,
ઝાલી ખેંચેની ! આજ સહુ આવજે રે લોલ.

(૧૨) શણગારે સૌ એ સજી મુગ્યા સહીયરવૃંદ.
અંગે અંગ ઉમંગથી માણશું પરમાનંદ !
પાપટી પટાળી નવલી ધરી રે લોલ,
ઉરમાં એકાવળ મુક્તાહાર, સહુ કોડામણી રે લોલ.
ઝાલી ખેંચેની ! આજ સહુ આવજે રે લોલ.

(૧૩) ઉજવળ ચાંદની દૂધ શી ! ઉજવળ ગ્રાંઝર રૂપ.
ઉજવળ જળ કાસારનું, ઉજવળ અંગ અનૂપ !

કશ પાશ કેંક કુસુમે ગુંથી રે લોલ,
ચંચળા કુજીશું નવ ગાન કોકિલાસ્વરી રે લોલ,
ઝાલી ખેંચેની ! આજ સહુ આવજે રે લોલ.

(૧૪) સુખસાગર શાન્તિ ભર્યા સખિમંડળની સાથ,
સૌખ્યસુધા શુભ શી સ્નેહ ! સ્નેહી સર્વ સુખન,
ધન્ય ! પ્રેમ પીશું સખિઓ બધી રે લોલ !
પ્રીતથી પીવાડી પ્રિયપાન પ્રેમ પૂણ્યનું રે લોલ,
ઝાલી ખેંચેની ! આજ સહુ આવજે રે લોલ.

વાસુદેવ રામચંદ્ર શેલત

નજી

ફૂલવાડીમાં દીપડો નજી ! બાગવાડીમાં દીપડો !

ચાલોને દીપડો જોવા જઈએ રજપુતડા.

તારી માતા તને વારતી નજી ! તારી માતા તને વારતી,

વેરવીના સંગડાં છોડી મેલજે રજપુતડા.

ધરડાં માખાપ છે નજી ! ધરડાં માખાપ છે !

ધરડાં માખાપની દયા લાવજે રજપુતડા.

એકલીયો વીર છે નજી ! એકલીયો વીર છે,

એકલીયા વીસી દયા લાવજે રજપુતડા.

પરદેશણુ મેન છે નજી ! પરદેશણુ મેન છે,

પરદેશણુ મેનની દયા લાવજે રજપુતડા.

નાની તારી નાર છે નજી ! નાની તારી નાર છે,

નાનીના જલમારા* કેમ જશે રજપુતડા:

ઉગમણા ઓરડા નજી ! ઉગમણા ઓરડા.

આથમણા ખંડના તારા પડદા રજપુતડા.

બારસે બંદુક છે નજી ! બારસે બંદુક છે,

તેરસે તરવારનો દીપડો માર્યો રજપુતડા.

લોકગીત

આજની ઘડી

ધન્ય આજની ઘડી રળીયામણી,
મારે બહાલો આવ્યાની વધામણી;   હોજરે.
આજની ઘડી રળીયામણી.

હું તો મોતીડાના ચાક પૂરાવતી,
મારા બહાલીડાની આરતી ઉતારતી;   હોજરે.
આજની ઘડી રળીયામણી.

અમે ગ્યાંતાં બહાલમજીને વારણે,
મહેતા નરસિંહના સ્વામિ ઉભા પારણે   હોજરે.
આજની ઘડી રળીયામણી

નરસિંહ મહેતા

સખીને

બની સૌભાગ્યવતી સજની ! શ્વસુર (૪૬) શોભાવજે હો બહેન !
ઉભયક્ષણ તારજે હો બહેન !

સીતારામ શાણી બની સજની ! શિયળ સંભાળજે હો બહેન !
પતિવૃત્ત પાળજે હો બહેન !

દ્રૌપદી સમ દુઃખ દારણ રહેજે :

દમયંતીનો દૃષ્ટાંત તું લેજે :

યુગ્મે-દુઃખે સાવિત્રી સમ શિરછત્ર સદા સંભાળજે હો બહેન !
પતિવૃત્ત પાળજે હો બહેન !
ઉભયક્ષણ તારજે હો બહેન !

પ્રેમી પ્રધાન પતિની થાજે :

રંભા બની રતિ સમયે ચ્હાજે :

સેવિકા થઈ સ્વામિની સજની ! સુખદ સંસાર સુહાવજે હો બહેન !
નેહે નિભાવજે હો બહેન !
પતિવૃત્ત પાળજે હો બહેન !
શિયળ સંભાળજે હો બહેન !
ઉભયક્ષણ તારજે હો બહેન !

બની સૌભાગ્યવતી સજની ! શ્વસુર (૪૬) શોભાવજે હો બહેન !
સીતા સમ શાણી બની સજની ! શિયળ સંભાળજે હો બહેન !

પતિવૃત્ત પાળજે હો ખહેન !
 ઉભયકૃળ તારજે હો ખહેન !
 સુખદ્વંસસાર સુહાવજે હો ખહેન !
 નેહે નિભાવજે હો ખહેન !

ગૌરવ તું ગૃહિણીનું કરજે:

સ્વજન શિખામણુ દ્વયે ધરજે:

ચંતરમાં ઉદ્વેગાસ ધરી સખી ! જગત્ દિત ધારજે હો ખહેન !
 ઉભયકૃળ તારજે હો ખહેન !
 પતિવૃત્ત પાળજે હો ખહેન !
 શિયળ સંભાળજે હો ખહેન !
 સુખદ્વંસસાર સુહાવજે હો ખહેન !
 નેહે નિભાવજે હો ખહેન !

નીસાભાગ્યવતી સજની ! શ્વસુર (ગૃહ) શોભાવજે હો ખહેન !
 મીના સમ શાણી બની સજની ! શિયળ સંભાળજે હો ખહેન !
 પતિવૃત્ત પાળજે હો ખહેન !
 ઉભયકૃળ તારજે હો ખહેન !
 સુખદ્વંસસાર સુહાવજે હો ખહેન !
 નેહે નિભાવજે હો ખહેન !
 જગત્ દિત ધારજે હો ખહેન !*

ચન્દ્રલાલ પુરુષોત્તમ મહેતા

* હવે પ્રસંગે ગવાઈ શકાયો.

ઝૂંપડી

સંતોની ઝૂંપડી કબૂલ રે, રાણાજી ! મ્હારે. સાધુની.
 નથી જોઈતાં, રાણા ! પક્કંગ બીજાનાં ત્હારાં,
 સાધુની કામળી કબૂલ રે, રાણાજી ! મ્હારે. સંતોની.
 નથી રે જોઈતાં, રાણા ! મ્હેલ ઝરૂખાં ત્હારાં,
 સંતોની ઝૂંપડી કબૂલ રે, રાણાજી ! મ્હારે. સાધુની.
 નથી જોઈતાં, રાણા ! હીરનાં ચીર ત્હારાં,
 સાધુની કન્યા કબૂલ રે, રાણાજી ! મ્હારે. સાધુની.
 નથી જોઈતી, રાણા ! મોતીની માળા ત્હારી,
 તુળસીની માલિકા કબૂલ રે, રાણાજી ! મ્હારે. સાધુની.
 નથી જોઈતાં ત્હારાં, તેલ ચપેલ મ્હારે,
 ગોપીચંદન આગળ સૌ ફૂલ રે, રાણાજી ! મ્હારે. સાધુની.
 નથી જોઈતાં મ્હારે, ગાન ને તાન ત્હારાં,
 હરીનું ભજન મારી ધૂન રે. રાણાજી મ્હારે. સાધુની.
 નથી જોઈતાં મ્હારે રાજ ને પાટ ત્હારાં,
 મનડામાં રામ રૂમઝમ રે રાણાજી મ્હારે. સાધુની.
 જીવન સર્વસ્વ મ્હારું, પાતળીઓ પ્રાણ મ્હારો,
 ત્યાં શું તારા વૈભવનું મૂલ રે,
 દ્રીધો જનમ મ્હારો છે વસૂલ રે, રાણાજી મ્હારે. સાધુની.
 ક્ષણિક વૈભવમાં રાણા ! ભલે તું રહેને ફૂલો,
 હરીનામ મારે સુખ કબૂલ રે, રાણાજી મ્હારે. સાધુની.

સૌ. બળી બ્હેન

ફલડાંકટોરી

ચન્દ્રીએ અમૃત મોકલ્યાં, રે ખંદેન !

ફલડાંકટોરી ગૂંથી લાવ,

જગમાલણી રે ખંદેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે ખંદેન !

અંજલિમાં ચાર-ચાર ચારણી, રે ખંદેન !

અંજલિએ છૂંદણાના ડાઘ :

જગમાલણી રે ખંદેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે ખંદેન !

ઝીલું નહીં તો ઝરી જતું, રે ખંદેન !

ઝીલું તો ઝરે દશ ધાર :

જગમાલણી રે ખંદેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે ખંદેન !

ફલડામાં દેવની હથેળીઓ, રે ખંદેન !

દેવની કટોરી ગૂંથી લાવ :

જગમાલણી રે ખંદેન !

અમૃત અંજલિમાં નહિ ઝીલું, રે ખંદેન !

ન્યાનાલાલ દલપતરામ કવિ

સૂતરને તાંતણે હોઃ ખેન !

સૂતરને તાંતણે હોઃ ખેન !

ચાલે સંસારી ધરસૂત્ર,
ધરિયે સ્હાગી મંગલસૂત્ર.

ચાલે લલિત સુદર્શન ચક્ર,
ધરિયે માત્ર સ્વદેશી વસ્ત્ર—
સૂતરને તાંતણે હોઃ ખેન !

ચાલે નવજીવનનાં તંત્ર,
ધરિયે મનમોહનના મંત્ર,
ચાલે સ્વરાજ્યના ઐ સંધ,
ધરિયે સ્વતંત્રતાના રંગ—
સૂતરને તાંતણે હોઃ ખેન !

ચાલે સતિયાના સંબંધ,
ધરિયે પ્રેમગ પ્રાણસુગન્ધ,
ચાલે ચમક સ્વદેશે હાલ,
ધરિયે તિલક વીરને ભાલ
સૂતરને તાંતણે હોઃ ખેન !

ચાલે ભક્તહિતે ભગવન્ત,
ધરિયે છત્ર દીનને અનન્ત,
ચાલે સરલ જીવિત બલવન્ત,
ધરિયે જગને હૈયે હિન્દ !
સૂતરને તાંતણે હોઃ ખેન !

“ લલિત ”

સખીને આમંત્રણ

યાત્રીને સહિયર ! ઉત્તમ જીવનજલ ઝીલવાને જઈએરે !
પુણ્ય સલિલ અવગાડનથી, સખી અંતર પાવન થઈએરે !
યાત્રીને, સહિયર—

પ્રભુના ગિરિથી અવતરે શાંત સદાશિવ નીર,
શમવે મનુકુલ તાપને છાયા તરુવર તીર;
શીતલ આમ્ય સુધારસ, સુંદરી ! રેલી રહ્યા જઈ લઈએરે !
યાત્રીને, સહિયર—

મૃટિક વિરાટ વરસી રહ્યા સૂર સરિતાના ધોધ:
લલિત કરી કલાંતાત્મને પ્રેરે પ્રાણ પ્રબોધ ?
સાઈ સમે, સખી ! સ્નેહ સુરંગી: વારી પરસ્પર દઈએરે !
યાત્રીને, સહિયર ! ઉત્તમ જીવનજલ ઝીલવાને જઈએરે !
મણિશંકર રતનજી લલિત

એક ગીત

આવો આવોને, ખહેનાં સુખણુ ! રસઝરણાં ઝરતાં :
કાંઠ ગાવોને ગીતડાં અનામ પ્રભુતાને વરતાં !

વિદ્યા વિનયની વાર્તા વદતાં,

ઝીલતાં નવરંગ તાળી રે :

સ્નેહલ સુહાગી મૃદુ હૈડાં મીલવતાં

લ્હાશું અમીમય લ્હાણી :

પ્રભુતાને વરતાં :

સેવા, જનહિત ને કુટુંબ માયા

લેતાં જીવનવ્રત ઓર રે :

કરપ્રાણ પોષી પ્રકાશ તણે પથે

જીવશું ને જીતશું સંજોડ :

પ્રભુતાને વરતાં :

માતાપિતા ને આચાર્ય અતિથ

પૂજતાં દેવનાં એ રૂપરે :

સંત મહંતની છાયામાં નીશદિન

ગર્જશું પ્રાર્થન અનુપ :

પ્રભુતાને વરતાં :

આવો આવોને, ખહેનાં સુખણુ ! રસઝરણાં ઝરતાં :

કાંઠ ગાવોને ગીતડાં અનામ પ્રભુતાને વરતાં :

સૌ. કન્હુખહેન દેવે

મીઠડાં જીવન હ્યો, જીવન હ્યો !

મીઠડાં જીવન હ્યો, જીવન હ્યો !

હ્યોને ભરતભૂમિની નરનાર રે:—મીઠડાં

ઝરે વેગે ઝળકન્તાં ને ઉજળાં,

ધર્મધનુનાં દુધ અભિધાર રે:—મીઠડાં

ધન સેવે શ્રી સ્વામિનીજી સોઘલાં,

નીરે પટે પ્રભુજી જાળ્યાર રે:—મીઠડાં

ગોપગોપિકા ઝિલન્ટ દેવી તેજલાં,

કનકકળશે વહે અન્ત ધાર રે:—મીઠડાં

રસઝરણે કુંજનવન ભીંજ્યાં,

સયા કાલિન્દીમાં સુધાસાર રે:—મીઠડાં

સકળ વિશ્વમાં વિલોલ રમે રંગીલાં,

લહે પાન અનુજીવન અમરપાર રે:—મીઠડાં

પીયો પારસી ઇસ્લામી, આર્ય બાહુડાં,

પ્રીતે ખ્રીટનનાં પીળે કુમાર રે:—મીઠડાં

પૂર બેઠેણે બુલેલ ઉરકુલડાં,

નન્દનન્દન કંઠે સુહાય હારરે:—મીઠડાં

રામગોહનરાય જશવંતરાય

માઈં મન લીધુંરે સટકે

લીધુંરે સટકે, માઈં મન લીધુંરે સટકે,
 વંદ્રાવનમાં વેણુ વગાડે,
 વાંસ તણે કટકે માઈં મન લીધુંરે સટકે.
 ગાતર ભંગ કર્યા ગિરધારી;
 અમને મારયાં છે ઝટકે,

માઈં.

પાટ પિતાંબર હરીઅ પહેરયાં;
 મોહી હું તો પીચુડે પટકે.

માઈં.

મીરાંબાઈ કહે પ્રભુ ગીરવરના ગુણ,
 ચરણકમળ ચિત અટકે.

માઈં.

મીરાંબાઈ

નિત્ય વસંત

મહારે મહારે રે, આશ્રમઝારી મહારે,
 ફેરે ફેરે રે, પીયુ અંતર ફેરે-મહારે મહારે૦
 ઝાડ ઝાડી રે, ખીલ્યાં ફળકુલ ફાલે,
 ગૃહવાટી રે, વિકસે વૃદ્ધાશ્રમ વૃદ્ધાલે. મહારે મહારે૦
 બોલે બોલે રે, પંખી સુરીલા સરોદે,
 કંથ કંઠોલે રે, હૈયું હરખે પ્રભોદે. મહારે મહારે૦
 શીળી સોહે રે, ઠેર ઠેર નવિનતા,
 નાથ નેહે રે, મહારે કશી નહિ ન્યૂનતા. મહારે મહારે૦
 રંગ રસિયા રે, હેતપ્રીતના પૂર છે,
 ઉર વસિયા રે, મહારા નયબાના નૂર છે. મહારે મહારે૦
 વસંત પધારે રે, વર્ષ એકજ વારે,
 પ્રતિ પ્રભુ ધ્યારે રે, નિત્ય વસંતજ મહારે. મહારે મહારે૦
 ચંદ્રકાન્ત મંગળજી આજ

આમ્ય જીવનની રમ્યતા

સદમજવો કે આમ્યજીવનની રમ્યતા,
 મધુમધુરા જ્યાં ફરતના આનન્દ જો !
 ફુંજે ફુંજે કોયલના ટહૂકારના,
 પડના ઉડા અન્તરમાં પડછન્દ જો ! સદમજવો.
 નિર્મળ જગસર વહેતી યાં સરિતા સદા,
 જીવનપોષક કાંઠડને તરુવૃન્દ જો:
 એ તરુઓપર પંખીડાં કલ્લોલતાં,
 પ્રભુજીવનનાં ગાતાં મંજુલ ગીત જો ! સદમજવો.
 શેરી શેરી રમતાં દુધમલ બાલુડાં,
 પાદર ગાવડીઓ સાથે ગોવાલ જો:
 ગારસભોની ગૃહકું જે ગોવાલણી,
 વાછરડાંપર જંગનાં અનુપમ જ્હાલજો ! સદમજવો.
 પનથટપર પનિહારીસહ સાહેલડી,
 મારગડામાં અટકીને ઉભી રહે :
 ભાળાં દિલની કરતી ભાળી વાતડી,
 ભૂકીને નિજ શિરપરેના ભારને ! સદમજવો.
 ધંટીઓનાં ઘેરાં ગીત સુણાય છે,
 નવચૈતનભર ઉગતાં રમ્ય પ્રભાત જો:
 મીઠા મીઠા ગાજી રહેતો રેંટીયો,
 ગૃહ ઉઘોગે માંધીપુત્ર ગુજરાત જો ! સદમજવો.

હરીરસ

૧ ! હરીરસ—અમૃત હ્યો અમૃત હ્યો,

સરે સ્વર્ગધારાનાં ક્ષીર રે,

હરીરસ—અમૃત હ્યો અમૃત હ્યો. (ધ્રુવ)

પારસ કરતાં મોંઘો અમીરસ

મોંઘાં તેનાં મૂલ્ય રે, !

ભીરા ! વધાવી વિશુદ્ધિને પ્યાલે

પ્રેરે પરમ મૂર્તિને મંદિર રે;

સરે સ્વર્ગધારાનાં ક્ષીર રે;

હરીરસ—અમૃત હ્યો અમૃત હ્યો—૦

હરીના હૈયાનું મંથન અમૃત

આકાશ આંખથી રેલે રે,

વર્ગસદાવૃત સંસારે સ્થાપ્યાં

પીયો પીયો પ્રભુજનાં નીર રે,

સરે સ્વર્ગધારાનાં ક્ષીર રે;

હરીરસ—અમૃત હ્યો અમૃત હ્યો—૦

સ્વર્ગનાં ફૂલનું મધુ અમીરસ

દેવપટલમાં પ્રેર્યું રે,

વ્રજનવેદિ ને નૃત્યહવિયે

વહે વહે ચીરી નલચીર રે;

સરે સ્વર્ગધારાનાં ક્ષીર રે;

હરીરસ—અમૃત હ્યો અમૃત હ્યો—૦

મૂલજી ફૂલજી વે:

જગજૂની ઓળખાણ

જમનાને તીર નીર ભરવા હું ગઈતી,
 મારગડે વીર એક મળીયો;
 કે મારી અણુઅણી ઓળખાણ રે !
 માંડી આછેરી મીટ રહેતી હું નીરખી,
 નયનો નયાવે રંગરસીયો;
 કે દીઠી અણુદીઠી ઓળખાણ રે !
 ઉરમાં તુફાન ઝાર જમ્યું હું ઘેલી,
 સામેથી મન્દ મન્દ દસીયો,
 કે ખીલી અધઉધડી ઓળખાણ રે !
 નિરજન કાંડે ભોળી હું ખડાવરી,
 ભાળીને એક છેક ધસીયો;
 કે ઘેલી ઉરઉધડી ઓળખાણ રે !
 કાંટે વાગ્યો એક ખીતી હું નમતી,
 પાયે આવીને મૂક વસીયો;
 કે મીઠી મનગમતી ઓળખાણ રે !
 ભાનભૂલી જઈ ખોળે હું ઢગતી,
 એવા અખોલડામાં ફસીયો;
 કે જમી જગજૂની ઓળખાણ રે !

યશવંત સવાઈલાલ પંડ્યા

દીન જૂંપડી !

માગશે ના, વીર ! માગશે ના;

આ દીન જનની જૂંપડીમાં

માગશે ના.

સ્નેહને સદ્ભાવ કેરા ફાળ બહુ ફાટ્યા;

સ્વાસ્થ્યની વાત અહિં કાઢશે ના.

આ દીન જનનીં

ત્યાગ અને સેવાની ભાવના અનેરી:

નશા-નોટાને સંભારશે ના.

આ દીન જનનીં

કર્મયોગ કેરી ઘેરી ઝડીઓ પડી રહી:

ફાળની ઈચ્છાનો પૂઠે લાગશે ના.

આ દીન જનનીં

નિષ્કંથન આ ઝૂંપડી બિચારી:

દ્રવ્યદાન માગી વ્રત ભાગશે ના.

આ દીન જનનીં

સ્નેહ સત્ય થકી ભરે પાત્રો તમારાં:

કુપાત્રે દાન કદી પામશે ના.

આ દીન જનનીં

સીતારામ જે. શર્મા

પ્રિયસંયોગાન્નવ

લેખણ લાવી લખતી રે, કાગળ અક્ષર જોઈ જોઈને,
ઝાઝા થયા દહાડા રે, માટે જહેની મોહી મોહીને. ૨૬૬.

અવર કામ સુઝતું નથી કાંઈ, રોતે ખુટે નહિં રેન,
આંસુ ભરતી દારી અચૂં, નથી સુખ ને નથી ચેન;

ખોટું ત્યારે સહુ ખોટું રે,

વધું પ્યારા રોઈ રોઈને: લેખણ લાવી.

દુઃખ દરિયે ઘેરી હું લાખૂં, જે કદિ તીખાં વેળુ,
ના પાણુ પ્યારા, હું પર ન્યારાં, ખારાં ન કરતો નેન;

શાણુંને બહુ ને શાનું રે,

જેવું શું મન લોહી લોહીને: લેખણ લાવી.

નુક્યા શું લામિની ભેળી થઈ કા, ભરમાવ્યા ભરથાર,
વિચારી ક્યમ મુકી તારી, રાંકડી રોતી નાર:

શાણુંને ચાખુક શાની રે,

રહવું શું ખોઈ ખોઈને: લેખણ લાવી.

મુની દોહ ને સુનું ભવન છે, સુનો સહ સંસાર.
પ્રાણનાથ ગયે સઘળું સૂનું, મીની પડે છે વિચાર;

પ્યારા તારી પાળી રે.

પીથે ન મૂકું દોહી દોહીને: લેખણ લાવી.

પીળે દીને હું પીળી પડી છું, જળવિણુ વેણી સુકાય,
ત્યમ તારા વિરહે હું વ્યાકુળ, દુર્બળ દુઃખ ન સહેવાય;

શાળાંને બહુ તે શાંતું રે,

સમજ પ્રોત્તે સોહી સોહીને: લેખણુ લાવી.

ડાલડાલા ધરણી ચડી છે, ચાકને કુળે નાવ,
બદ્ધાખલાસી એ વેરી વા મૂક, આવે સહાય કરી ભાવ;

ધરનાને તેડું કયાંતું રે,

જોઈ મન પ્રોહી પ્રોહીને: લેખણુ લાવી.

ભીમરાવ ભોળાનાથ દિવેરિયા

આતમ રાસ

વાગે વાંસલડી ગેબી અનહદ નાદની રે !
 જાગે આતમની ઉંડી કંઠ અભિલાષ,
 રાગે લલકારી શી મુરલી સ્વર્ગી સાદની રે ! ૨૬.
 આજે ઉઘડયાં અંબરે પૂર્વ દિશાનાં બાર,
 તારલીયો ટપકી રહ્યો જળહળ જ્યોતની બાર.
 આજે અજવાળાં અમ આતમને આંગણે રે,
 ગાજે બેરી નોખત આગમની ગુરૂ રાય,
 વાજે દુંદુભિ વાજાં, દૈવી ઝાંઝર ઝલુઝલે રે. વાગે.
 વિરાટ ને વ્યક્તિ અહા ! સૃષ્ટિ ને સૃજનાર,
 રાસ રસાળ રમી રહ્યાં, કદ્ય કદ્ય થનકાર.
 એવો રઢીયાળો રાસ મચાવા આવતા રે,
 પ્રભુનાં ચરણકમળને ચાંપી હૈયા સાથ,
 ભેટા બંધુભાવે અંતરમાં પધરાવતા રે. વાગે.
 નિર્મળ જો નરમાશમાં, દૃઢતામાં દિલદાર,
 નિર્ભય ભક્તિભાવમાં, તો નટવર-દેહાર.
 હહાવો દર્શનનો લેવા નટવરનાથનાં રે,
 આવો રાસ રમાડું સેવા કાજ સમાજ,
 આતમ વીસરવો છે પરમારથનાં કામમાં રે. વાગે.

વિકુલરાય યજ્ઞેશ્વર આવસાથી

ફરી એ બંસી સુણાવ !

ફરી એ બંસી સુણાવ !

કન્હૈયા ! ફરી એ બંસી સુણાવ ! ધ્રુવ૦

ગોકુળના ગેરસ પ્રેમી હો !

રસ મધુ-મધુરો ભાવઃ

રનેહભાવ સાદાર્થ ગાર્હ,

મોહ મુકાવી જગાવઃ

કન્હૈયા ! ફરી એ બંસી સુણાવ !

મધુવન સુનું-એક સુનું છે,

વ્રજ રસહીન છે સાવઃ

મધુબંસી ફરીથી બજવીને,

એ રસરસ જમાવઃ

કન્હૈયા ! ફરી એ બંસી સુણાવ !

ધર્મ ધેનુના ગોપરાજ હો !

ગો-સેવા સદમજય !

કર્મચોગનો પાઠ ભૂલ્યાંને,

ફરી એ વીર ! ભણાવઃ

કન્હૈયા ! ફરી એ બંસી સુણાવ !

ભરત-કુંજમાં મોહન ! વળીએ,

ચૈતનસૂર રણુકાવઃ

ધર્મ રક્ષણાર્થે—પુરુષાર્થે,

પ્રાણતંત્ર ગણકાવ:

કન્હૈયા ! ફરી એ બંસી સુણાવ !

કૌરવદળ સહામે ઝૂઝવું છે,

પાંડવ મા ગભરાવ:

સ્વરાજ્યને રથ સારથી થઇને,

ધર્મ યુદ્ધ જીતાવ:

કન્હૈયા ! ફરી એ બંસી સુણાવ !

રમણીકલાલ કીશનલાલ મહેતા

નાણદલ

આંખલિયે કોયલના ટહુકાર,
 કે પંચમ સુરના રે;
 એવા મીઠા મધ ઝરતા રણુકાર,
 કે નાણદલ ઉરના રે.
 બગીચે સીંગે સુરભિ ગુલાબ,
 કે હૈયું ઠારતી રે;
 નાણદલ અંતરની કુલ છાબ,
 કે સુવાસ પ્રસારતી રે.
 ચંદ્રની ચંદ્રીના ચમકાર,
 કે ચોકમાં શોભતા રે;
 નણદીની પાંપણના પલકાર,
 કે દિલડું લોભતા રે.
 નર્તન કરતા મસ્ત મયૂર,
 કે સોળ કળાયલા રે;
 નણદલ ઠમઠમ પાય નુપૂર,
 કે ભિતર ભીંગવે ભલાં રે.
 મીઠે મીઠ મરકલટાં મલકાય,
 કે નણદી નેહથી રે;

ઝાઘાં ઝાઘા કામણુગારાં થાય,
કે નણુદી સ્નેહથી રે.

હસે, મુખ મોતીડાં વેરાય,
કે લલક ઝરે ભાલથી રે;

ભાભી પર પ્રાણુ વારણે જાય,
કે નણુદત્ત વહાલથી રે.

ચન્દ્રકાંત મંગળજી ઝાઝા

ઝીણાં ઝરંમરં વરસે મેહ

ઝીણા ઝરંમર વરસે મેહ, રજની રાત્રે છે.

બની પાવન અવની દેહ, અવની નાચે છે.

રૂમ ઝુમ ભમતી ધરણી લાડે, મધુર ઉછાળે વાસરે,
દિવ્ય પ્રેમનાં બાળક મધુરા ઝીલી ધરે ઉદ્ધાસ. રજની .

મક્ષપનો વાયુ મક્ષકતો ધીરે, સ્વઅછની રમે રાસરે;
કુમળાં સલુણાં વિમળાં હૈયાં, નૌતમ વેરે હાસ. રજતી .

શશી અમી ગળતું આછે વાદળ, કળતું અવની ઝોકરે;
હૈયાં અવનિ રસીયાં જનની લેતી નવ નવ રંગ. રજની ...

પ્રભૂ રસ લસઅસ ધન ધુમ્મરથી સહતા પ્રણયી પવનરે.
સજત બેડાં પાતાં પીતાં તરતા અદ્ભુત તાન. રજની ...

વસન્ત વિનોદી

સિદ્ધિદાઈ માતને

પ્રેમે પ્રણામું મ્હારી સિદ્ધિદાઈ માતને,
ભક્તિ-કવચ ધારે દૃઢ મ્હાંય-હો સાહેલડી.
રક્ષા કરીને માત અભયદાન આપશે,
સાચી એક આરામુરીની સ્થાંય-હો સાહેલડી.
પ્રેમે પ્રણામું મ્હારી સિદ્ધિદાઈ માતને.

શા માટે દીનતાનો શબ્દ હું હવે કરું
આથ જગ-માતની છે મારે-હો સાહેલડી.
મધુર સ્વરે શાન્તિ દમ સ્નેહ પિયૂષ પાછને,
શક્તિ મંત્ર શિખવીને તારે-હો સાહેલડી.
પ્રેમે પ્રણામું મ્હારી સિદ્ધિદાઈ માતને.

શાથી વધાવું એવાં સર્વ વ્યાપી માતને,
શાની છે ન્યૂન માને દ્વાર-હો સાહેલડી.
દૃઢ તણી શુદ્ધ ભક્તિ ભાવના છે ભોગી એ
અર્પે દીપક સ્નેહ કુસુમમાળ-હો સાહેલડી.
પ્રેમે પ્રણામું મ્હારી સિદ્ધિદાઈ માતને.

સા. દીપકબા દેસાઈ.

જીવનની શોભા

યાત્રું સુગુણ શૃંગાર, સખી ! એ તો શોભા જીવનની;
 સદ્ગુણનો ઝગકાર, સખી ! એ તો જ્યોતિ ચૈતનની;
 કંટકમાં પણ શું ખીલ્યું ! પેલું રમ્ય ગુલાબ,
 તેમ સખી ! ખીલવું ઘટે, હોય છોને વ્યવહારનો દાબ. સખી ०
 નિર્મલ નિર્ઝર સમ બની, વહેવું આ સંસાર,
 શિતલ રસ ખસ રાખવા, નિજ કુદૃબ તણાં નરનાર—સખી ०
 પથરા—માટીમાં રહી બનવું રત્ન અમૂલ્ય,
 એમાં સુશિલ સ્ત્રી તણું, જાણવું કાંઈ સાચું મૂલ્ય—સખી.
 જડ તારો આંગળીવડે, જમ કરે રણકાર,
 કિલ્લટ હોય વ્યહવાર પણ તેમાં લળી કરો રસ-ઝળકાર—સખી.
 નીતિ પ્રીતિને વળી, વિદાથી શોભાવો,
 પ્રજ્ઞની સેવા જણીએ, પ્રભુ ચીંતી પ્રભુમય થાઓ—સખી.

જયતિદેવ!

અનિલ ! તું કહેજે

અનિલ તું કહેજે સંદેશે સ્વરાન્યનો,
 ગૃહે ગૃહે તું કહેજે સંદેશે સ્વરાન્યનો;
 પૂર્વ ને પશ્ચિમ પડ્યા ભારતનાં બાળ જ,
 ઉત્તર ને દક્ષિણે વસેલી આર્ય શક્તિને,
 ભૂગર્ભમાં ને વ્યોમમાં વિહારી હિન્દુ શક્તિને—કહેજે.

આર્ય જૈન પારસી આ વિશ્વમાં પ્રખ્યાત છે,
 હિન્દુ દેવી ખોળે રમે ગૌર ખ્રિસ્તી બ્રાત છે;
 હિન્દુ મુસલમાન શીખ ભારતી સંતાનોને—કહેજે.

સ્વરાન્યને હિંદોળે હિન્દુબાળને હિંચાવજ,
 આર્ય પત્નિઓને પાઠ ત્યાગના પઢાવજ,
 સ્વરાન્ય ભેરી નાદે ભારત વીરને જગાડજ—કહેજે.

પ્રેમ શૌર્ય હર્ષ આશને પ્રકાશ નેણમાં,
 વિવેક સત્ય ન્યાય ને માધુર્ય હશે વેણમાં,
 ઐશ્ય ત્યાગ સંયમોના ધર્મને સમજાવજ—કહેજે.

“અજ્ઞાત”

કંથનો પંથ

અમે પંથ સખિ ! કંથનો તો પૂછીએ રે લોલ,
 પ્રેમપૂર્ણ પતિદેવને પીછાનીએ રે લોલ. અમે૦
 સ્વર્ગ સુખથી સંસારને શોભાવીએ રે લોલ,
 પ્રેમ ભાવનાની ચેતના જગાડીએ રે લોલ. અમે૦
 અમે આંખણાં આનંદે અજવાળીએ રે લોલ,
 ભેદ ભાવનાની ભેખડોને ભાંગીએ રે લોલ. અમે૦
 પતિ ઇશ્વર છે એમ સદા માનીએ રે લોલ,
 મત-મંદિરે મોહનમૂર્તિ માંડીએ રે લોલ. અમે૦
 સદા સંપથી કુસંપ બીજ ફેડીએ રે લોલ,
 વિશ્વવાડીમાં વિનોદવારિ સીંચીએ રે લોલ. અમે૦
 નાથ નયણાનું નૂર નિત્ય માનીએ રે લોલ,
 નાથ નયને તો નિત્ય તેમ નાચીએ રે લોલ. અમે૦
 કાન્ત કોપતાં કદિ ન કોપ કીજીએ રે લોલ,
 નવલ નેહથી હા ! નાથને નીહાળીએ રે લોલ. અમે૦
 ભીલ ભલરાવી ભીડને ભગાડીએ રે લોલ.
 જગે જળહળતી જ્યોતને જગાડીએ રે લોલ. અમે૦
 સત્સનેહને સદૈવ સખિ ! સ્થાપીએ રે લોલ,
 વિષ વિશનું વિલાસી બહાલ વર્ષીએ રે લોલ. અમે૦

સૂરલોકના સંદેશ અમે ઝીંકીએ રે લોલ,
 સ્નેહ ગંગામાં સ્નાન કરી રાચીએ રે લોલ. અમે
 પતિ પ્રેમની પ્રસાદી પૂર્ણ પામીએ રે લોલ,
 લક્ષ્મીલાલ લરી બુરખી લેલરાવીએ રે લોલ. અમે
 ગામ ગાનને ગૃહાંગણાં ગતવીએ રે લોલ,
 પૂજા પાપની પ્રજાગી પ્રાણ અર્પીએ રે લોલ. અમે

મહિશાસુર મંત્રાસુર વ્યાસ

અમારી પર્ણકુટી

શી સુન્દર ને સુખકાર અમારી પર્ણકુટી,
 થઈ રહે સ્વર્ગ સંસાર, મલિનતા દૂર બધી;
 મંદ વહે જ્યાં ઉજ્જવલ નિર્ઝર,
 અબ્ર લઇ ઉત્સંગ રે,
 આયુર્વર્ધક મીઠો વાયુ,
 સૂર્ય કરે છે સ્વચ્છ પ્રવેશી પર્ણકુટી. શી સુન્દર૦
 શરીર મનને બાળતો ચિન્તા
 રહે આ વાસથી દૂર રે,
 કલેશ સહુ આવેશભર્યાથી,
 સતત રહેછે મુક્ત અમારી પર્ણકુટી. શી સુન્દર૦
 શાન્તિ અનુપમ મળતી અહિંયાં,
 મન રહે છે સંતુષ્ટ રે,
 પ્રેમ વસે છે સહુને અન્તર,
 દેવકૃપાથી પૂર અમારી પર્ણકુટી. શી સુન્દર૦
 કપટ અને કા દુર્બુદ્ધિનો,
 નહિ અહિંયાં સત્કાર રે,
 પાપ તણો નહિ પ્રવેશ કિંચિત્
 એવી પરમ પવિત્ર અમારી પર્ણકુટી. શી સુન્દર૦

સન્માર્ગે જ ચાલે તેને,
આ દુનિયા છે સ્વર્ગ રે,
ઐહિક સુખની ગણના ઓછી,
તેને આપે બોધ અમારી પર્ણકુટી. શી સુન્દર૦

ગદ્યાભાષ્ય લક્ષ્મણભાષ્ય પટેલ

પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

સોજ સોજ પાંખડીનાં કમળ એ મંગાવ્યાં,

ગણતાં દિવસ હું તો થાકી:

કે પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

તોડું હું ફોજ એક પાંખડી એ કમળની,

આજે રહી છે એ બાકી:

કે પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

બહાલા ! વીતી ગયો આવવાનો વાયદો,

વિરહ શકું ન હવે સાંખી ?

કે પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

શીજો સમીર એ ન લાવે' સન્દેશડો,

નેડો રહી છું તોય રાખી:

કે પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

જેતી ઉભી હું વાટ કલિન્દીને કાંઠડે,

જાણું થશે તમ ગ્રાંખી !

કે પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

જળમાં પડેલ ગન્દ્રબિમ્બ ગણી પ્રિયમુખ,

પૂજવા એ પાંખડીઓ નાંખી :

કે પૂર્ણિમા પાછી ઉગીરે !

જોગીરાજ

જોયા જગત ધૂમી એક જોગીરાજને,
 પુરાતન ભારતને ચોક અલખેલડી !
 જનનીએ દીધ એવા એક જોગીરાજને,
 જગવ્યા જણે ચૈદ લોકઃ અલખેલડી !   જોયા.
 કરણે સુણ્યા'તા સાચા એક જોગીરાજને,
 મુખડે જને 'બ્રહ્મભોલઃ અલખેલડી !
 દ્વદ્યે પૂજ્યા'તા પૂજ્ય એક જોગીરાજને,
 તપના ત્રિખંડ રવિ તોલઃ અલખેલડી !   જોયા.
 જાણ્યા'તા જીર્ણ જીવન એક જોગીરાજને,
 ભર્યા અમૃતે જના ઉરઃ અલખેલડી !
 નિરખ્યા, એ પરખ્યા મુજ દેશ જોગીરાજને,
 નયણે જને વીજ-નૂરઃ અલખેલડી !   જોયા.
 દીઠા સખી ! મીઠા એવા એક જોગીરાજને,
 'મુક્કશે વિશુદ્ધ દ્યારે'મઃ અલખેલડી !
 જાણ્યા, મન માન્યા તપ-સિદ્ધ જોગીરાજને,
 જીવને ગૂંથેલ કૃષ્ણપ્રેમઃ અલખેલડી !   જોયા.
 રસના અખંડ રટ એક જોગીરાજને,
 નીતિમાં રામના નિવાસઃ અલખેલડી !
 શાસે વસાવ્યા રૂડા એક જોગીરાજને,
 ત્રીદયા જનકશા સંન્યાસઃ અલખેલડી !   જોયા.

જીવને જડેલ સખી ! એક જોગીરાજને,
 બ્રહ્મચર્યે ભીષ્મ ભડવીર : અલખેલડી !
 મર્ત્યપુરીમાં અમર એક જોગીરાજ એ,
 સત્યે હરિશ્ચન્દ્ર-હીર : અલખેલડી ! જોયા.

દેહે મઢેલ દેવ એક જોગીરાજ એ,
 ચરિતે સુવર્ણશા વિશુદ્ધ : અલખેલડી !
 ધર્મે ધેતુંશા નમ્ર એક જોગીરાજ એ,
 શૌર્યે સિંહણુ પીધ દૂધ : અલખેલડી ! જોયા.

શાને પૂંજશું સખી ! જન્મ-જોગીરાજને !
 ઘોળ્યાં કુંકુમ કનકથાળ : અલખેલડી !
 શાને વધાવશું એ વિશ્વ-જોગીરાજને !
 ગુરૂં નલતારકની માળ : અલખેલડી ! જોયા.

જોગી-પરમોગી લુખાં બુધણે નારાજ છે.
 જોગીને જહાસો જીવનમોગ : અલખેલડી !
 મુક્તિને પન્થ મળ્યા એક ગાંધીરાજ એ,
 માનવઉરમન્દિરને ચોક : અલખેલડી !

જોયા બ્રહ્માન્ડ ધૂમી એક જોગીરાજ એ.

કેશવ હ. શેઠ

મહારી ન્હાનકડી નણુંદ

મદને વ્હાલી વ્હાલી બહુ મહારી રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
ના હું ધરાઉં હૈયે ધારી રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
રૂઠાં રેઠાં એનાં રૂપરંગ રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
ન્હાનાં નાજીક એનાં અંગ રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.

(સાખી) મીઠા મીઠા બોલતી કાલા કાલા બોલ,
કામળગારા હાસ્યથી દેતી હર્ષ અતોલ.

બહુ બોળું એનું છે મન રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
એને લાગે છે સૌ સ્વજન રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
એનું હૈયું દેતે ઉભરાય રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
જેઈ બીજનું દુઃખ દુઃખી થાય રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.

(સાખી) સાને રાજી રાખતી કાંઈ કાંઈ કરીને બેલ,
કદી કદી વર્ગો ગભરાવતી કરો કરો ખોટા ફેલ.

એનાં તોફાન સૌ નિર્દોષ રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
એના ધડીના હર્ષને રોષ રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
એના આરજ કાંઈ મીઝજ રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.
સૌના ઉપર ચલાવે એ રાજ્ય રે, નણુદી ન્હાનકડી ન્હાનકડી.

(સાખી) કંઠે વળગી કાનમાં લવતી કાંઈ કાંઈ બોલ,
સંદેશા નિજ વીરના કહીને કરતી ટોળ.

મહાઈં અમોહું એ છે રતન રે,   નણુદી નહાનકડી નહાનકડી.
 કરશું એનાં ફેરોં જાતન રે,   નણુદી નહાનકડી નહાનકડી.
 મહારા પ્રભુ ! એ કારમું બાળ રે,   નણુદી નહાનકડી નહાનકડી.
 કરજો એને સુખી સૌ કાળ રે.   નણુદી નહાનકડી નહાનકડી.

અન્દ્રશંકર નર્મદાશંકર પંડ્યા

ચંદા

રૂપેરી શી શોભી રહી ચંદા, સુનિર્મળ બ્યોમે સુખકંદા !
રૂપેરી૦

મિષે મિષે મુખ એ શી મલકાવે ? તુજમાં પ્રિય માધુરી શી લાવે !
રૂપેરી૦

ત્રી પટ વાદળીના આડે, કાળે કાળે વેલી મટે લાટે. રૂપેરી૦
મીઠલડી કિરણને શી અણસારે મિચવી એ કમળ-પોયણિ ઠારે !
રૂપેરી૦

ચંકારી સર્વાંગે શિરે ફૂલી, પ્રકાશે પ્રવાહ વિષે જુલી ! રૂપેરી૦
નિરખિ તું છપી તુજ મુજ મુખવે, રિસાવે હો કાં પ્રિવે દુઃખ-
દિલડે ! રૂપેરી૦

મીઠું હરિમુખડું રૂપાળું, કૃપા કર તૃપિત દૃગે ન્યાળુ ! રૂપેરી૦

હરિલાલ હર્ષદાસ મુન

ધડૂલો

સુણુજે સાહેલી ! વાત મારે ધડૂલો—

દિલનો મુજ દૈવ હો હુલાવતી હું રે !

સંસારે એક સાથ મારે ધડૂલો—

હેતે ભરેલ હો હુલાવતી હું રે !

સૂરજ ચાંદ્રાની જાત મારે ધડૂલો—

તારણે જડેલ હો હુલાવતી હું રે !

પૃથ્વી પાતાળ ભાત મારે ધડૂલો—

સ્વર્ગ ચીતરેલ હો હુલાવતી હું રે !

પ્રાણનો પુરાણ નાથ મારે ધડૂલો—

જ્યોતિ જ્વલંત હો હુલાવતી હું રે !

જીવતરનું લક્ષ્ય માત્ર મારે ધડૂલો—

એને સંકેત હો હુલાવતી હું રે !

સુંદર સૌભાગ્ય રાજ મારે ધડૂલો—

ધરતાં શિરભાર હો હુલાવતી હું રે !

રહેજે અખંડ તાજ મારે ધડૂલો—

આત્માનો કિરિટ હો હુલાવતી હું રે !

“ અજ્ઞાત ”

શાને સતાવો છો શ્યામ ?

શાને સતાવો છો શ્યામ ?

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

નન્દજીના છેયા મ્હારી મટ્ટકી નન્દાશે;

મહિ મ્હારું આવશે ન કામ;

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

શાને સતાવો છો શ્યામ ?

અમથા શાને સતાવો છો શ્યામ ?

માંધાં મૂલ્યનું છે મ્હારું મહિ તો મોહનજી !

મળતાં મનનાં માગ્યા મ્હારાં દામ;

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

શાને સતાવો છો શ્યામ ?

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

વેણા જોવિન્દ મારું જોરનું છંટાશે;

ચોળી ભીંજશે મ્હારી આમ !

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

શાને સતાવો છો શ્યામ ?

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

જવા દિયો માર્ગ મેલો મોહનજી !

મ્હારું ધણું છે ઘેર કામ !

અમથા ! સતાવો છો શ્યામ ?

શાને સતાવો છો શ્યામ ?

અમથા ! શાને સતાવો છો શ્યામ ?

મન્દુલાજી પુરષોત્તમ મહેતા

રાજવણુ

સખિ ! ધીરે-ધીરે પગ ધાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
 ધડી ઘેરાતી આંખડી ઉઘાડ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 નવ જગની આ વાટડી નિહાળ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 હ હૈયાનાં હેત જો ! હજાર રે, રાજવણુ રંગભીની !

મધુર-મધુર મુખ મરકતો, ઉઝો ઉરઆધાર;

કરમાં કર દમ કાઢથી

એની શીળી શી જાંયડીમાં ચાલ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 સખિ ! ધીરે-ધીરે પગ ધાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
 ધડી ઘેરાતી આંખડી ઉઘાડ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 નવા જગની આ વાટડી નિહાળ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 હસે હૈયાનાં હેત જો ! હજાર રે, રાજવણુ રંગભીની !

પ્રય જન પ્રેમભર્યા કરે સુખશીળો સત્કાર;

આતુર ઉર ઉજળી રહે

તને ઉઝો દેવા અધિકાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
 સખિ ! ધીરે-ધીરે પગ ધાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
 ધડી ઘેરાતી આંખડી ઉઘાડ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 નવા જગની આ વાટડી નિહાળ રે, રાજવણુ રંગભીની !
 હસે હૈયાનાં હેત જો ! હજાર રે, રાજવણુ રંગભીની !

કોમળ કેં દુસુમો ખરે, વિધિનું વરસે ઝહાલ;

અમીઝરણાં જગનાં ઝરે

એનો અંતરમાં ઝીલજી ઉછાળ રે, રાજવણુ રંગભીની !
સખિ ! ધીરે-ધીરે પગ ધાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
ધડી ઘેરાતી આંખડી ઉધાડ રે, રાજવણુ રંગભીની !
નવા જગની આ વાટડી નિહાળ રે, રાજવણુ રંગભીની !
હસે હૈયાનાં હેત જો ! હજાર રે, રાજવણુ રંગભીની !

પુણ્યલય્યા પરિયાણુ એ, સુરપુરનો સંચાર;

પ્રભુનો પન્થ પવિત્ર એ,

એનો ઉઘો આદેશ એ ઉદાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
સખિ ! ધીરે ધીરે પગ ધાર રે, રાજવણુ રંગભીની !
ધડી ઘેરાતી આંખડી ઉધાડ રે, રાજવણુ રંગભીની !
નવા જગની આ વાટડી નિહાળ રે, રાજવણુ રંગભીની !
હસે હૈયાનાં હેત જો ! હજાર રે, રાજવણુ રંગભીની !

દામોદર ખુશાલદાસ બોટાદકર

કોયલડીને

કુજનવનમાં ' કુજ ' કોયલડી ! તારા તે સૂર કાંઈ કામણુલયાં :
 ટહુકે ટહુકે ચિત્ત ચોર્યા કોયલડી ! ટહુકે તારાં સૌ મનહાં હર્યા !
 કુજનવનમાં.

સુંદર સરોવર કાંઈ કોયલડી ! મીઠા આંખલિયા કાલ્યા પૂલે :
 ઊંચી એ ડાળીએ ખેતી કોયલડી ! વનના સમીરણે ટહુકા પૂરે :
 કુજનવનમાં.

આંખાના મંદાર શા મંદે'કે કોયલડી ! વનના વાયુમાં સુરભી ભરે !
 ખાતો ખાતો મંદાર મીઠું ગાજે કોયલડી ! મીઠા એ સુરના રેલા ઝરે.
 કુજનવનમાં.

નજરે નિહાળું નાખેનાં કોયલડી ! તારા એ સૂરનાદ ગગને ચઢે :
 સમજાય નવ એ ગીતડાં કોયલડી ! જાણું છું બ્રહ્મલોક મંત્રોલણે :
 કુજનવનમાં.

ગાજે ગાજે કાંઈ ગીતો કોયલડી ! તારાં એ ગીત મારે હૈયે રમે :
 કલ્પોલિની તું કાળી કોયલડી ! કુજનપ્રિય તારાં મુજને ગમે !
 કુજનવનમાં.

જયુલાઈ મોહનલાલ સવળ

સહિયરને

હાવાં સખી હું નહીં બોલુરે, કદાપી નંદકુંવરની સંગે;
 મુને શશિવદની કહીછેરે, ત્યારની દાઝ લાગીછે મારે અંગે. હાવાં.
 ચંદ્રબિંબમાં લાંછન છે વગી, રાહુ ગળે ખટમાસેરે;
 પક્ષે વધે ને પક્ષે ઘટે કળા, નિત્ય નિત્ય પૂરણ પ્રકાશે. હાવાં.
 ને કરતાં ચંદ્રવદની કહી તો ઠઠા, હું નં ચંદ્ર એક રાશેરે;
 ત્યારેમુજમુખપાખેએવડુંથું અટક્યું, છેએશેચંદ્રઆકાશે. હાવાં.
 નહિ તો શિવને સમીપ રાખશે; ને ભાળે ચંદ્ર દેખાશેરે;
 પ્રસન્ન થઇ પાસે રહેશે નહિ તો, કહેવાય નહી નિજ દાસે. હાવાં.
 એવડો શ્રમ પાણુ શીદને કરે જુઓ, ચંદ્ર પોતાની પાસેરે;
 વામ ચરણમા ઢેંદુ અચળ છે, શીદ રેહે અન્યની આશે. હાવાં.
 દયાનાપ્રીતમનેકહેસખીજુઓ, શશિમુખસરખૂંસુખપાસેરે;
 કાઠી પ્રકારે હું નહીં આવું, એવા પુરુષની અડાસે. હાવાં.

દયાસમ

ઘેલી મુસાફર

એક હતી મુસાફર ઘેલીરે, શુણે સાહેલિયો,
 તેની આગળ એક તપેલીરે, શુણે સાહેલિયો.
 ગઢ રાતની રાખી એઠીરે, શુણે સાહેલિયો;
 ઉઠી પરભાતે માંજવા બેઠીરે, શુણે સાહેલિયો.
 ઘણી રીતે ઘણી ઘણી થાકીરે, શુણે સાહેલિયો;
 બહુ ડાઘ રહ્યા તોય બાકીરે, શુણે સાહેલિયો.
 ખુરી રીસે તપેલી ઉપાડીરે, શુણે સાહેલિયો;
 સામી ભીંતની સાથે પછાડીરે, શુણે સાહેલિયો.
 કંઈ પથરો તપેલીને ફૂટીરે, શુણે સાહેલિયો;
 પડ્યાં ફાંકાં તપેલીતો ફૂટીરે, શુણે સાહેલિયો.
 થયા બપોર ભુખ તો લાગીરે, શુણે સાહેલિયો;
 પાકી વામણ ભાગવા લાગીરે, શુણે સાહેલિયો.
 એને વાસણ આપે ન કાઢરે, શુણે સાહેલિયો;
 પછી રાગ તાણી ઘણી રોઢરે, શુણે સાહેલિયો.
 તોય થે ન તપેલી સાજરે, શુણે સાહેલિયો;
 હસે લોક ને તે મરે લાજરે, શુણે સાહેલિયો.
 જથી સ્વારથ આપણો જરીયેરે, શુણે સાહેલિયો;
 તેના ઉપર ક્રોધ ન કરીયેરે, શુણે સાહેલિયો.

લાત ફૂઝતી ગાયની ખમીયેરે, શુણો સાહેલિયો;
તેને તજીએ નો ફૂંક્યાં જમીયેરે, શુણો સાહેલિયો.

કાઠની સાથે ટુંકારે લડીયેરે, શુણો સાહેલિયો;
એમાં આપમેં લલકાં પછીયેરે શુણો સાહેલિયો.

સાંખી ચાલે તે માણસ મોટુંરે, શુણો સાહેલિયો;
હવે સાચું માનો નથી ખોટુંરે, શુણો સાહેલિયો.

હલપતરામ

ઉપાને સ્વાગત

સરખી સમાજી આવો સાહેલી,

ફૂલસરી છાજ રૂડી લાવો:

સાહેલી ! નવલવર્ષનાં વધામણાં.

કુંકુમ કેસરકેરા સાચીયા પૂરાવો,

ચોકમહી ફૂલડાં વેરાવો:

સખીરી ! નવલવર્ષનાં વધામણાં.

આસોપાલવ કેરાં તોરણો ખંધાવો,

આંગણીએ મંડપ રચાવો:

મધુરી ! નવલવર્ષનાં વધામણાં.

હાથ ધરી જુઓ ખેંચી ! ફૂલડાંની માળા,

હર્ષભર્યા ઉપાદેવી આવે;

રસિલી ! નવલવર્ષનાં વધામણાં.

હસિતવદન ઉપા આજ મંડપે પધાર્યા,

છાજસરી ફૂલડે વધાવ્યાં;

ઉપાએ રૂડાં આંગણાં દીપાવિયાં.

ચુનીલાલ રેવાશંકર વ્યાસ

રોકશો મા

રોકશો મા, કોઈ રોકશો મા
 આજ બહાલાં, મને, કોઈ રોકશો મા.
 આઠ્યાં નિમન્ત્રણ દૂર દેશ જઈ છું,
 સ્વાથી ગણી મને નિન્દશો મા,
 આજ બહાલાં મને કોઈ રોકશો મા.
 ઉઘડતે કિરણે હું આપ ધામ આવી;
 આયમતાં સંગ જઈ શોધશો મા,
 આજ બહાલાં મને કોઈ રોકશો મા.
 સેવા કરી તથી આપની કશી મદં.
 મોંઘા આંસુ બહાલાં સારશે મા,
 આજ બહાલાં મને કોઈ રોકશો મા.
 જાણ્યે અજાણ્યે ઝેર જીભેથી નીસર્યું,
 માની સુધા બહાલાં, રોકશો મા,
 આજ બહાલાં મને કોઈ રોકશો મા.
 ભીની ભીની પાંપણે વિદાય આજ યાયું
 કણાં ઉર હું ગયે ભીંજવશો મા:
 આજ બહાલાં મને કોઈ રોકશો મા.
 વિશ્વમાંહી સર્વ કાળ એજ એક માર્ગ છે,
 જઈ છું વિદાય થા વિસારશો મા;
 આજ બહાલાં મને કોઈ રોકશો મા.
 સ્નેહસંશ્રમ

માતૃગાન !

હૃદય હૃદયે રે, હૃદય હૃદયે, ધરી સ્વદેશ બહાલ;
ગાયા ધડીક ગાન યશનાં સહુ આવજો રે લોલ !
ભવન ભવને રે, ભવન ભવને, કાલ્યો સ્વરાજ કાલ;
રૂડા કાલની પ્રસાદી જરીક લાવજો રે લોલ.

જે ભૂમિના તત્વથી, પોષાયા સહુ પ્રાણુ:
જે ભૂમિના સત્વથી, પામ્યાં નવલાં જ્ઞાન.

વાતી સ્વમાનની વાડીઓ, હો સખિ શાણી !
ગુંજે સ્વતંત્રતાના નાદ, હો આવજો સખિ શાણી !

પ્રાણુ પ્રાણુ રે, પ્રાણુ પ્રાણુ, ભરી સ્વદેશ ભાવ;
સહુ માતૃગાન ગાવા ધડીક આવજો રે લોલ.

જે ભૂમિના વસથી ઢંકાયે અમ અંગ:
જેના ઉપકારે અતુલ, અમપર થયા નિશંક.

કરવા ઉદ્ધાર એ ભૂમિનો, હો સાહેલી !
સ્ત્રો ધર ધર સ્વરાજનો યજ્ઞ, હો શાણી સાહેલી !

ખતે ખતે રે, ખતે ખતે, ભરી ઝાળી રસાળ:
અમીલ યજ્ઞની પ્રસાદી બધે બહેનજો રે લોલ.

ધર્મ, નીતિને ન્યાયની, આપી જગને શીખ:
તે ભૂમિનાં બાળકાં, યાયે તેવી ભીખ.

એ સ્થિતિ ઉઘટાવવા, હો સખિ શાણી !
 લેવાને પ્રતિજ્ઞા આજ, હો આવજો સખિ શાણી !
 મળી સંધે રે, મળી સંધે, અખિલ હિંદ બાળ !
 ગાવા ઘડિક ગાન યશનાં, સહુ આવજો રે લોલ !
 લેવા સ્વાતંત્ર્ય લડાવ ઘડિક ! આવજો રે લોલ !

સીતારામ જે. રામા

પ્રેમીના વાટ-ધાટ ન્યારા

પ્રેમીના વાટ-ધાટ ન્યારા, સાહેલડી !

પ્રેમીના વાટ-ધાટ ન્યારા.

પ્રીતમજી આંખોના તારા. સાહેલડી !

પ્રીતમજી આંખોના તારા. પ્રેમીનાં

ચંદ્રને વિલોડી હસે ચાતકી ચતુર જો,

નેણામાં નૂર કંઈક ન્યારાં, સાહેલડી !

નેણામાં નૂર કંઈક ન્યારાં. પ્રેમીનાં

આવી વર્ષાને રૂડો મેડુલો ગાજ,

ચપલા કરે ચમકારા, સાહેલડી !

ચપલા કરે ચમકારા. પ્રેમીનાં

સાગરને પન્થ જતી સુંદરી સરિત્ જો,

જપતી જો જપ કંઈક માળા, સાહેલડી !

જપતી જો જપ કંઈક માળા. પ્રેમીનાં

ટહ્કે વસન્ત કુંજ મીઠો એ મોરલો,

મયૂરીને બોલ એ રસાળા, સાહેલડી !

મયૂરીને બોલ એ રસાળા. પ્રેમીનાં

સ્નેહીના બોલ સખિ ! સ્નેહીઓ પીછાને,

વરસે ત્યાં વાજલ કેરી ધારા, સાહેલડી !

વરસે ત્યાં વા'લ કુરી ધારા—

અલિ ! દુનિયાના લોક તો ઠગારા, સાહેલડી !

દુનિયાના લોક તો ઠગારા. પ્રેમીનાં

પ્રેમીના વાટ-ઘાટ ન્યારા, સાહેલડી !

પ્રેમીના વાટ-ઘાટ ન્યારા.

પ્રીતમજી આંખોના તારા, સાહેલડી !

પ્રીતમજી આંખોના તારા.

મહિશંકર અંબાશંકર વ્યાસ

હિંદપર આશીર્વાદ

ઉતારોજી અમ દેશે ઇશ્વર આશીર્વાદ.

બાંધવ દેશે થયા જાત સા,

એક રહી અમદાદ !

ઉતારોજી અમ દેશે ઇશ્વર આશીર્વાદ.

શતકો વિત્યાં ભર નિદ્રામાં,

કીધો પૂર્ણ પ્રભાદ;

પૂર્વજની ઉજવલ કીર્તિની.

ન કરી સાચી યાદ !

ઉતારો.....

જીવન વિગ્રહને નવ સમજ્યા,

કરતાં નિષ્ફલ વાદ;

આજ કરી કરુણા નવયુગનો

નવલ મુલાવો નાદ !

ઉતારો.....

મણિશંકર રતનજી ભટ્ટ

શીયળ

સખિ ! સુણજો સુખોલ આ રસાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! સતિઓનો શબ્દ રહ્યાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! જીવનનો મન્ત્ર મરમાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

ઓ રસતરયાં બાલ ! રસની રીત ન બૃલશા;
પ્રભુએ બાંધી પાળ રસ સાગરની પુણ્યથી.

સખિ ! પ્રભુતાના દૈવી નિયમ ભાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! રસની પવિત્રતા નિહાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! પ્રેમની અખંડ માઝા પાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

વનમાં વરસે મેહ, ધોમ ધમે વૈશાખના:
નિત્ય વંધારે નેહ સારસડાંની યેલડી.

સખિ ! આત્માનાં આંગણાં ય વાળો,
શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! દેહના કલ્લંકી મોહ ટાળો,

શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! સોહાગ સ્વામીનો રૂપાળો,

શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

માંડી મનનો મ્હેલ, જીવનાં સિંહાસન કરી,

પથરાવી અલખેલ સ્વામીને સત્કારે જો.

સખિ ! કુલ કેરી કીર્તિને ઉજળો,

શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! સીતાને રામનાં છે બાબો,

શીયળને સંભાળો, સંભાળો:

સખિ ! સ્નેહસુધા પાઘ પી ઉજળો,

શીયળને સંભાળો, સંભાળો.

નંદાનાલાલ દલપતરામ કવિ

વિવશ તું કાં બની સજની ?

સુખદ આ વસંતમાં જુલિ બાન, વિવશ તું કાં બની સજની !
 વિખરી તુજ વાળ રચા ઠરે ભાલ, વિવશ તું કાં બનો સજની !
 દેરંતી જ્યોત્સ્ના આકાશે, ચંદ્ર સ્મિત નિજ તેથી પ્રકાશે,
 દાલંતિ મહિલકા ચોપાસે, ઢગલીઓ સુગંધની સજની;
 સુખદ આ વસંતમાં.

જેથું ખપ્યા બોલ ઉચારે, પિયુપિયુ કરી શા મધુર પુકારે;
 કુંડુ કુંડુ સહુ કુજગારે, વાણી કાઢિલા તણી સજની;
 સુખદ આ વસંતમાં.

હસે ચંદ્ર જો મધુરે હાસે, આ મુખચંદ્ર મલિન કાં ભાસે ?
 કરે ગાન પાંખી ઉડલાસે, અખોલા તું કાં બણી સજની ? ?
 સુખદ આ વસંતમાં.

ચાહ્યા કુંજ વિજિ માલતી ખીલી, માળા ખુંથીએ ઉઠ્ય હઠીલી;
 ગિતડાં ગાઇ ગાઈ રસીલી ? સુખે ગાંઠીએ રજની સજની;
 સુખદ આ વસંતમાં.

નરસિંહરાવ ભોજાનાથ દિવેદીયા

ગુણીયલ સુન્દરી

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

પિયુને તન, મન ચરણે અર્પે;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

મુક્ત જુઓ સંબંધ એ, જલ જ્યમ મીન આધાર,

સુન્દરીનો પિયુ વિશ્વમાં, એકજ જીવન હોર;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

પિયુની મૂર્તિ હટે પથરાવે;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

કાળાં ઘેરાં વાદળે વીજલડી ચમકાર,

બ્રહ્માંડે આંજ અહા ! પિયુનો દિવ્ય પ્રકાશ;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

પિયુનાં સુખ દુઃખમાં નિત સાથે;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

ચન્દ્ર હતાં કુમુદી તણાં નવલાં ધવલાં લાગ્ય,

પિયુના પ્રિય આધરાજથી અખંડ ત્યમ સૌભાગ્ય;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

પિયુને આત્મરસે નહવરાવે;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

પિયુને તન, મન ચરણે અર્પે;

ગુણીયલ સુન્દરી હો રાજ !

યશવંત સવાહસાલ પંડ્યા

નમો નેહે સાહેલી !

ગાંધીજીએ તપ માંડયાં, સાહેલી :
 લુખ્યાં ભોજનીયાં પછાડયાં સાહેલી :
 દેશતણાં લોકને જગાડયાં સાહેલી :
 નીચાં વળીને નમો નેહે, સાહેલી !

વસ્તીમાં વેર ઝેર વાધ્યાં સાહેલી :
 હિંદુ મુસલમાન બાઝયાં સાહેલી :
 ગાંધીજીનાં દિલ દાઝયાં સાહેલી :
 નીચાં વળીને નમો નેહે, સાહેલી !

એકવીસ ઉપવાસ કીધા સાહેલી :
 આતમના દોષ બાળી દીધાં સાહેલી :
 કેં કેં એ સ્નેહપત લીધાં સાહેલી :
 નીચાં વળીને નમો નેહે, સાહેલી !

તપસ્યાનું તેજ દેશ પ્રસરે સાહેલી :
 વસ્તી સા વેર—ઝેર વિસરે સાહેલી :
 અમૃતના મેહ બધે વરસે સાહેલી :
 નીચાં વળીને નમો નેહે, સાહેલી !

મુનીલાલ વર્ધમાન શાહ

રસીલીચંદા

હસે જૂમિ સખી તારીરે—રસીલી ચંદા ०
 હસે જૂમિ સખી તારી, રસે રંગે ખીલનારી;
 વસે હર્ષ ઉર ભારીરે— રસીલી ચંદા ०
 સખી પર પ્રીત કેવી, પ્રીત શીદ કળી લેવી,
 નથી કાંઈ જતી લેવીરે— રસીલી ચંદા ०
 નમે દૂર વસનારી, નહિં અહિં ઠરનારી,
 કિંતુ સખિ મળનારીરે— રસીલી ચંદા ०
 કર ચંદા તું પ્રસારી, કરમાંહી ભીડનારી,
 આલિંગે થું સ્નેહધારીરે— રસીલી ચંદા ०
 દુઃખ સમે નવ ભાસે, અરિ તમિઆ વિનાશ,
 સખી આનંદે પ્રકાશેરે— રસીલી ચંદા ०

મહાસુખ મુનીલાલ

મહિયારી

મહિયારી ! ક્યાં ચાલી ગોકુલ ગામની ?

દોઢીમાં તેં રાખ્યું શું સંતાડી જો :
તરસ મને લાગી છે અમૃત નામની;
મુજને શું ના દે તુજ મહી ચખાડી જો ?

મહિયારી ! ક્યાં ચાલી ગોકુલ ગામની ?

ગમે મને તારાં હરિયાળાં ખેતરાં,
ને તુજ દુધિયાં ધિંગાં ઢોર બડકતાં જો;
કાં બડકે ?—જો આ ઝડીનાં ઝાંખરાં,
આવ, પડી અહિં સુણિયે હૃદય વડકતાં જો !

મહિયારી ! ક્યાં ચાલી ગોકુલ ગામની ?

વાડતણે ખૂણે તુજ દોઢી મૂકશું,
તુજ ઊંઢણ આ કમદીપર ટંગાશે જો;
ને આ લીલી ચાર ઉપર જરી મૂકશું,
આત્મા ઊંઢાં અમૃત ત્યાં પી પાશે જો :

મહિયારી ! ક્યાં ચાલી ગોકુલ ગામની ?

અરુણેશ્વર કૃષ્ણમણી ખખરદાર

અસાડિલા રાજ

આવ્યા આવ્યા અસાડિલા રાજ,

હીચે મહારાં હૈયાં, સખિ !

લાવ્યા એ તો સૌભાગ્યલયા સાજ,

હીચે મહારાં હૈયાં ! સખિ !

પુણ્ય પવનની શાંતિ હીચીળે,

ઝૂલે ઝ્રલ્લાંડ એ હિન્દોળ રે !

વીજળી ઝબૂકતાં અંજન અંજય કંઈ,

ગાજે ઘેરું ધન ધોર;

હીચે મહારાં હૈયાં ! સખિ !

સૂતા પડછન્દ જગ્યા,

પુરાતન પ્રાણ જગ્યા,

એકાકાર એક છળી વળ્યા જડપાજ;

હીચે મહારાં હૈયાં, સખિ !

ઝબકી જગ્યું મહારું જીવન ઘેરાતું,

ઉલટયાં રસાતળ ઉંડાં રે !

હેલે મ્હડથો મહારા દિલનો મ્હેરામણ,

રેલે છલોછલ છાળ !

હીચે મહારાં હૈયાં, સખિ !

થેલીતૂર નાર હું તો,
 ડોલાવી ડોલાઉ હું તો;
 રસગુણથી રસે રસરાજ:
 હીચે મહારાં હૈયાં, સખિ !

હજીવી હથેળિયે રસસાયર સમાવું,
 રસગુણ ઝીલી ઝુલાવું રે !
 નાચું નચાવું તેમ હજી હજી હેરે,
 એકલી જાણી મને હસાવે:
 હીચે મહારાં હૈયાં, સખિ !

હસાવી હસુ ન હું તો,
 ફેલાને બીજી શું કરું તો ?
 એની હરવી હારી ગઇ લાજ:
 હીચે મહારાં હૈયાં સખિ !

જેશીડાને

જ્યારે મળશે કહાન, જેશીડા, જેશી જીવ્યાની.—ટેક.

સાત સોપારી ને પાનનું બીડું, જગરે જેશીડાને ધામ; જેશીડા.

દુઃખ તારે હમે દુખગારે, જાણે પાકુ પાન; જેશીડા.

દુખકું તો રે કુંગર થઇ બેહું, સુખકું સ્વર્ગ સમાન; જેશીડા.

શાંતિદાસનોસ્વામિરસિકશિરોમણિ, ગેરીરઘોસારંગામ. જેશીડા.

શાંતિદાસ

ફૂલડાં

રસિકજન ! ફૂલડાં લ્યો, ફૂલડાં લ્યો !

હું તો લાવી છું દેવવાડી વેડી:

રસિકજન ! ફૂલડાં લ્યો, ફૂલડાં લ્યો !

પરિમલ પમરે પ્રભુ પ્રસાદ કરી:

દેવકીર્તિ સમી ઘેરી ઘેરી:

રસિકજન ! ફૂલડાં લ્યો, ફૂલડાં લ્યો !

તેજબાળ સમી દિવ્ય કાન્તિવાળાં:

સ્વર્ગ સુન્દરી શાં કામળાં-રૂપાળાં:

રસિકજન ! ફૂલડાં લ્યો, ફૂલડાં લ્યો !

બાલહાસ્ય સમાં, અમૃત સીચિલાં:

યશકન્યાની નયન કીકી જવાં:

રસિકજન ! ફૂલડાં લ્યો, ફૂલડાં લ્યો !

સીતારામ જે. શર્મા

વીર ✓

ભર્યકં સરોવરે પોયણી ખીલે રે લોલ,
 ગૃહમાં ખીલે છે મ્હારો વીર જો;
 ખમ્મા વીરાના લઈ મીઠડા રે લોલ.

ચંદ્રને સુરજ જગ આંખડી રે લોલ,
 મહિયરની આંખ મ્હારો વીર જો;
 ખમ્મા વીરાના લઈ મીઠડા રે લોલ.

જડને સંજીવની જગાડતી રે લોલ,
 ચેતનની પાંખ મ્હારો વીર જો;
 ખમ્મા વીરાના લઈ મીઠડા રે લોલ.

મેહુલો પીયૂષે ભૂમિ લીંજવે રે લોલ,
 ધરમાં રસધાર મ્હારો વીર જો;
 ખમ્મા વીરાના લઈ મીઠડા રે લોલ.

વાટિકા વિરાજે ફુલ ફોરમે રે લોલ,
 ગૃહની સુવાસ મારો વીર જો,
 ખમ્મા વીરાના લઈ મીઠડા રે લોલ.

માતાનો શ્વાસ, આશ કુળની રે લોલ,
 મોભો, મીઠાશ, મ્હારો વીર જો;
 ખમ્મા વીરાના લઈ મીઠડા રે લોલ.

ચંદ્રકાન્ત મંગળજી આજી

ગોપ ગુંથવાનો રસડો

દિલમાં આનંદ તણી રેલ છલકી રહી રે જહેન !

સંગતમાં ગંભત શું મચી રે જહેન. દિલમાં રેક

દિલડાંના દોર આજ ગુંથીએ રે જહેન,

મનડાંના મોંધાં ખેલ ભણુવા મહીં રે જહેન. સંગત.

સદ્ગુણો સુદૃઢ હાથમાં ધરી રે જહેન,

જીવનમાં રાખીએ જડેલ જાંઘળી લગી રે જહેન. સંગત.

દોરે દોરે રંગ લેયલા રે જહેન,

સદ્ગુણે સુવાસ છકછોળ ભભકી રહી રે જહેન. સંગત.

અંક ગુણમાં અનેક ગુંથીએ રે જહેન,

શીલમાં અનેક ગુણ મેળે રચના રચી રે જહેન. સંગત.

જાન વીણ ગુણ શોભતા નથી રે જહેન,

છાડ વીણ ચીમળીં વેલ ધરણી લચી રે જહેન. સંગત.

દેવી વિધાનું વહાલ વહોરશુ રે જહેન,

ટાળશું અજ્ઞાનના મેલ મનથી મચી રે જહેન. સંગત.

દુર્ગુણ તમામ દૂર તો થશે રે જહેન,

જમ દોર દોરનો ઉડેલ એકની પછી રે જહેન. સંગત.

સાખી: દોર ઉકલન ઇલમથી દુર્ગુણ પળતા દૂર,

સદ્ગુણ સંચય શીલમાં સંહિયર સંગ જરૂર. દિલમાં.

વિઠ્ઠલરાય યજ્ઞેશ્વર આવસાથી

ઝહાલી ઝહેની !

ઝહાલી, ઝહાલી ઝહેની ! શીળો આવશે:

ધરતી ધગધગતીયે ટાઢી થશે, થશે,

ઉન્હાં, આગ્યભર્યા કિરણોય જશે, જશે;

ધીમે ધીમે, ઝહેની ! છાંયો આવશે.

પ્રેમઝરાળ જીવનવનમાં મ્હસ મ્હાલતું,

મનુપખી રંગીલું અમૃત ત્યાં પીતું,

તેજ તણી હેલીમાં રસભર રાયતું;

—સુખવાડી તુજ કાજે, ઝહેની ! એ ન શું ?

ઝહેની ઝહાલી, ઝહાલી ! ધીરજ ધારજે;

ઝરભર્યા વાયુ જગઝેર ચુશી જશે,

તાપે તપતી નિર્મળ સતી નકિ તું થશે,

‘ પ્રીતિ—શાન્તિ, ’ ઝહેની મધુરી ! રાખજે.

દુલસહરીમાં રમતી રમ્ય સુવાસિની,

મિઠડાં કોયલગાન અનુપમની ઝરી;

ઝહાલભર્યા હૈડાંની કોમળ ગૂંથણી;

—લલિત ગઝા તુજ માટે, ઝહેની ! એ નહિ !

ઝહાલી, ઝહાલી ઝહેની ! શીળો આવશે;

કાળજડાં કોરન્ટી ચિન્તાઓ જળે,

દુઃખના દુંગર ધીરજ દરિયામાં ઢળે;

‘ સ્વાપ્ન—સ્હેવું ! ’—ઝહેની છાંયો આવશે.

રામમોહનરાય જસવંતરાય

માશી

મોંઘી મહિયરમાં મારે માવડી રે લોલ !

માથી અધિક એની ખેનરે;

માશીનાં માન મારે મનગમે રે લોલ !

જનનીથી ઝાઝી પ્રીત રાખતી રે લોલ !

માની ભૂલાવે એ તો પ્રીતરે;

માશીનાં માન મારે મનગમે રે લોલ !

માશા મારા છે મોટા દેવતા રે લોલ !

એના હૈયામાં વસે હેતરે;

માશીનાં માન મારે મનગમે રે લોલ !

એના દેવાંશી ડાહ્યા દીકરા રે લોલ !

તેની તનયા તો ઝગી ખેન જો;

માશીનાં માન મારે મન ગમે રે લોલ !

એનો સદ્ભાવ મને સાંભરે રે લોલ !

સાંભરે એના સદ્ગુણરે;

માશીનાં માન મારે મનગમે રે લોલ !

ચંદુલાલ પુરુષોત્તમ મહેતા

સતિ

પ્રેરે વસંત કેરી વાડીયે, ફૂલ ક્યારીરે,
 સતિયોનાં પ્રેરે એવાં શીલરે;
 દેવો પૂજે જેના પુણ્યને રે લોલ:
 રસમૂર્તિ સમી, દેવો પૂજે જેના શીલનેરે.

(સાખી) પાવન સતિનાં શીલ ને, પાવન સતિનાં નામ,
 પાવન સતિનાં કામ ને, નમતું વિશ્વ તમામ,
 જીવનની જ્યોતિ સમી, સકલ સ્નેહનો સાર;
 દિવ્ય મૂર્તિ દેવાંગના, સતિનો જય જયકાર.

સૌભાગ્ય નાથ કેરા, આત્મનો શુદ્ધ સાથીરે,
 જગના ઉજ્જશ કેરી જ્યોતરે:
 આત્માના રોગીની ઔષધિ રે લોલ;
 રસ બંશી સમી, માતૃભૂમિની એ દીકરીરે.

સીતાશ્રમ જે. રામા

દિલરંગી દૂધ

દૂધની મદુકી ભરી વેચવાને ચાલીઓ,
ગોપિકા ઉલ્લાસમાં અપાર રે,
હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

મહીયારી સ્નેહ ઘેલી: ગોપિકા ગોવાગણી,
સિંચતી શી સ્નેહ કેરી ધાર રે !
હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

“ દૂધડાં હો દ્યો રે કામ ! ” સ્નેહ સૃષ્ટિ માનવી,
કાકિલા કમંત સ્નેહ-સૂર રે,
હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

દૂધ ન્હોય પ્રેમીનાં કૃષ્ણ પીયુષ પાન એ,
સ્નેહથી રસેલ જીવન-નૂર રે,
હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

પ્રાણુથીય પ્રિય સામ્ય શાંત મારી ગાવડી,
તેથી યે સુપ્રિય વત્સ બાલ રે,
હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

વત્સ એ દિધેલ દૂધ ગોપિકાના વહાલમા !
પૂન્ય પ્રેમી ! પાન દ્યો ! કૃપાલ રે !
હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

પાન લ્યો ! પીયુશનાં, ઓ પ્રેમથી પ્રદુલ્લસાજ !
 પ્રેરતાં એ ધેન નેહી નેન રે,
 હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

સ્નેહીના સૌભાગ્ય—ચંદ્ર ! રાસ રસિક રાજવી !
 દીધલાં અમારી કામ ધેન રે,
 હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

સ્નેહ દૂધની સુધા સવંત પ્રાણ પાત્ર આ,
 સ્નેહથી અખૂટ છે ભરેલ રે,
 હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

શ્રામ્ય ઓ સુહાગીસાજ ! આવી રસિક વ્હાલમા !
 સ્નેહની કરોની રેલછેલ રે !
 હો દૂધડાં દિલરંગી રે !

વાસુદેવ રામચંદ્ર ચેલત

મેહમાનોને સંબોધન

મેહમાનો ! ઓ બહાલાં ! પુનઃ પધાર જો !

તમ ચરણે અમ સદન સદૈવ સુહાય જો !

કરજો માત્ર હજારો પામર પાપ, જે

દિનચર્યામાં પ્રભુ પાસે પછુ થાય જો !

મેહમાનો ! ઓ બહાલાં પુનઃ પધાર જો !

ઉન્નત ગિરિ શૃંગોમાં વસનારાં તમે :

ઉતર્યા રંક ઘરે, શો પૂણ્ય પ્રભાવ જો !

શુશ્રૂષા સારી ના અમને આવડી :

લેશ ન લીધો લલિત ઉરોનો લ્હાવ જો !

મેહમાનો ! ઓ બહાલાં પુનઃ પધાર જો !

મણિશંકર રાનછ લલક

નવી ભાભી

આજ આંગણજી ઉજાગાય, ભાભી આવે છે;

શૌર્ગી જગની માતમ છાંય, સાથે લાવે છે.

મન્દ મન્દ હસતી, મુખ નવ વદતી, લતા લચી લચી જાય રે.

મીઠી ભાભીના અન્તર ઉમંગકા ખેડી નયન શરમાંય,

ભાભી આવે છે. આજ૦

નિર્મળ સરિતી ભાભી અમોલી વહેશે સાત્વિક ગાન રે:

સાગર સમે ભડ બ્રાત રસીલો ગ્રીલી દેશે નદી તાન.

ભાભી આવે છે. આજ૦

જડાલી ભાભીની સોડથી સરશે સરલાં સુન્દર ફુલ રે;

નિત નિત ખીલતાં વિધવિધ ખુલતાં તેજવશે વીરફળ.

ભાભી આવે છે. આજ૦

માઠી જયાની દેવી ભાભલ, વૌર જયમ વૈકુંઠનાથ રે;

મંગલ હૈયાંદીર અમલાં ગુંથાતાં ઝળકશે પુણ્ય પ્રકાશ,

ભાભી આવે છે. આજ૦

અનુપમ જોડણું પાશે પ્રભુતા, થાશે જગત રળીયાત રે:

કુમકુમ ચાંદલો મોઢી ભાભીનો અક્ષર રહે જગતાત !

ભાભી આવે છે. આજ૦

વસન્તવિનોદી

મહેમાનોને વિદાય

માંધા મૂલાં મહેમાનો અમારાં, કહો કેમ દુઃખે વિદાયરે,
દર્શન દેજો કરીરે.

વસમાં દુઃખ વિયોગના,
શુદ્ધ પ્રેમમય હૃદય ચિસયરે, દર્શન.

કુલ નહિ કુલની પાંખડી,
અમ સ્વીકારશે આ વારરે. દર્શન.

સ્વાગતમાં કાંઈ ઉણપ હોય તો,
રાખજો દીલ દરિયાવરે. દર્શન.

અમે તમારાં સર્વ આપનું,
માની માણજો મોજ મનમાંયરે. દર્શન

નિશદિન જોઇશું વાટડી,
બહાલા આવજો સ્નેહિ સંગાયરે. દર્શન.

અસાત

આધવજ સંદેશો કહેજે શ્યામને

આધવજ સંદેશો કહેજે શ્યામને.

મારા સમ જે મૂકી મનનો મેલ જે:

કાનુડો કપટીરે આવડો કેમ થયો,

છળ કરીને છેતરિયે નહિ છેલ્લ જે.

આધવજ.

આટલા દિવસરે આતું નથ જાણતી,

ધરથી ન જાણ્યા ધૃતારાના ઢંગ જે:

પાણીડાં પીનેરે ધર થું પૂછિયે,

જાળપાણામાં કીધો એ થું સંગ જે.

આધવજ.

અણતેડયાં જતારે નંદને આંગણે,

વણ કરાવ્યાં કરતાં ધરનાં કાંમ જે:

એવે રે મિશે જઈ મળતાં માવને,

પલકે પલકે કરતી હું પરણામ જે.

આધવજ.

દીવડિયા મિશેરે દૂરથકી આવંતિ,

વડો કરીને વળતી વારંવાર જે;

માલનનાં મુખનારે લેતી મીઠડાં,

જશોદા મુજને કહેતાં નિર્લજ નાર જે.

આધવજ.

માડીથી છાના રે મેવા લાવતાં.

વાટકડીમાં દોતાં ગૌરી ગાય જે;

દુધ ને દહિયેરે હરિને સિંચતાં,
મેં જાણ્યું જ જીવન મોટા થાય જ. ઓધવજી.

* * * *

જમાડી જમતાંરે જીવન પ્રાણનં,
પવન કરીને પોઠાડતી પથક જે;
એવાંરે સુખડાં તે સુપને વડી ગયાં,
વેરી વિધાતાયે અવળા લખિયા અંક જ. ઓધવજી.

આભૂષણ ધરતાંરે હરિને અતી ઘણાં,
મોર મુગટ ને કુંડળ ઝળકે કાન જા;
રાજની રીતિએ મોહન માલતાં,
નિત્ય નિત્ય નિરખી જતી નવલે વાન જ. ઓધવજી.

વાસીદુઃ વાળતાં ધરતી માતનું,
રખે રજ કુઠે રસિયાને અંગ જે;
આંખડલી આગળથી હરિ નવ મૂકતી,
શામાટ હરિ તજ્યો અમારો અંગ જે. ઓધવજી.

દુઃખડાંની વાતારે ક્યાં જઈ જાણવું,
કહિયે છિયે પાણુ કંઈ ન માને કોયજે;
કુવાની છાંયડી તે કુલામાં રહે,
તસ્કરની મા કાઠીમાં પેશી રેથે જે. ઓધવજી.

* * * *

શ્રીબોધ

મહિલા ! મહિતજ મહિમા સદ્વર્તનથી વધારજે રે,
ખ્યાતિ પ્રસારજે રે. મહિલા ०

વિશ્વ સકળનો તું છે પાયો,
ગન્મ યતાં છે જીવન જાયો,
સ્નેહયુક્ત શિક્ષણથી હૃદય ખીલાવજે રે,
દુર્ગુણ દાખજે રે. મહિલા ०

કેળવણી—કુંચી કર લઇને,
હૃદયદ્વાર ઉઘાડી દઇને,
પુનિત પ્રેમથી આત્મપોત પ્રકાશજે રે,
સ્નેહ વધારજે રે. મહિલા ०

નિજ સંતતિ સંભાળી બારી,
લાડ થકી શિક્ષા દેનારી;
સ્પર્શ મળિ થઇ બાળકમન દીપાવજે રે,
સદ્ગુણ આપજે રે. મહિલા ०

બાળક રોપા રૂપ ગણીને,
કેળવણી—વારિ સીંચીને,
દાતા, શુર કે ભક્ત, બાળ ખીલાવજે રે,
શુરત્વ વધારજે રે. મહિલા ०

કાળ ખધો હુતરમાં વાગી,
ભરત શીવણુ પ્રતિ નિત્યે ગાગી,
સુંદર કાર્યે ચપળા વૃત્તિ ચલાવજો રે,
મન હર્ષાવજો રે. મહિલા •

કાર્ય કરતાં દાસી થઇને,
મંત્રી સમ સુવિચારો દઇને,
ધર્મ કાર્યમાં વૈર્ય સદા મન ધારજો રે,
દુઃખ વિદારજો રે. મહિલા •

તુજ શિષ્યાગૃથી દેશ સુધરશે,
બાળક રત્નસ્વરૂપ નીવડશે,
દેશોન્નતિનો મજબુત પાયો નાંખજો રે,
ભાવિ સુધારજો રે. મહિલા •

• એક વેળાવ રનેહીએ આ કાવ્ય આપ્યું છે.

પિયુપૂજન

ચાલો રમીએ સાહેલી ! રાસ રંગમાં રે લોલ,
કરી પ્રેમે પૂજન વિભુકંથનું રે લોલ;

ચાલો રમીએ—

ઝીલે ચન્દ્રિકા તેજ પ્રાણ ચન્દ્રનું રે લોલ,
ખીલે એવાં સૌભાગ્ય સતી નાથથી રે લોલ;

ચાલો રમીએ—

વેણી વૃક્ષે વી ટાય. મહે એકતા રે લોલ,
પ્રિયા આતમે ગુંથાય પિયુ આત્મથી રે લોલ;

ચાલો રમીએ—

નહિ નાવિક નાવ ઝાલે ચડે રે લોલ,
પિયુ નાવિક એક નાવ મુન્દરી રે લોલ;

ચાલો રમીએ—

ફડી સરિતા સાગરમહી ઉછળે રે લોલ,
એવાં હૃયાનાં હેત ઢળે બદાલમે રે લોલ;

ચાલો રમીએ—

ખેંદની શાણી ! સર્વસ્વ પિયુ વિશ્વમાં રે લોલ,
સદા દેએ હો સેવ વિભુ ! કંથની રે લોલ;

ચાલો રમીએ—

યશવંત સપાઈલાલ પંડ્યા

દિવ્યતાનાં દ્વાર

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર;

હ્યો, હ્યો, શાન્તિ સુધા પથરાય:

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર.

કામલ પ્રકાશ ચુમ્યા આત્મના ઉઘાડમાં,

વિશમે ઉરના ઉચાટ:

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર.

ઉભું નીરવ હું અનન્તતાને કાંઠડે,

ઝીલંતી વત્સલ દીદાર:

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર.

ભક્તિભાવભીની મુજ દેહ કેરી દેહરી,

પ્રસરે તેજસી પ્રભાવ:

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર.

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર.

હ્યો, હ્યો, શાન્તિ સુધા પથરાય:

હ્યો, હ્યો, ખુલતાં આ દિવ્યતાનાં દ્વાર

સા. કનુબહેન દવે

ગાન મધરાત ડહી

મારા સૂતા મંદિરીયા માંદ,

ગાન મધરાત ડહી.

સખી એકલાં તે કેમ રહેવાય,

ગાન મધરાત ડહી. ટેક.

વાટડી જોતી હું અગું બહાલમની,

હેરણાં હેરતી દ્વારે રે;

શીંગા સમીર બહુ વાય સહુ દિશના,

અંગેથી પામડી છતારે....ગાન.

અરધો પરધોક સખી ભયો ચાંદલીયો,

વીંટયો વાદળીએ ટાળેરે;

નાહક આમતેમ ધૂમે ને એની,

અચીરસ માંદની શેળે ...ગાન.

સોંપો પડયો સહુ ઉધે આનંદમાં,

નિદ્રા નહિ મુજ નેણે રે;

ડરવાના ઠામ વિણ સુખ નવ સાંપડે,

હેડામાં હાથ થાય શેણે ....ગાન.

લાંગી મધરાત સખી વાટડી જોતાં,

હમણાં ઉપા મલકાશેરે;

દર્શન વિના શું વેરણ આ રજની,

આમને આમ વહી જશે ?....ગાન.

ત્રિભુવન ગૌરીશંકર વ્યાસ

૫૨વશતા

પાતળિયા મોહ થયો બહુ તમને, ઘટે તેથી માન ઘો છો વધુ
અમને પાતળિયા૦

મળ્યામનેમૂર્ચા બીજાઆજગતના, જણાઉંછું તેથીશશીશી સુવદના
સઘા મહેં તો પાદ અંગુષ્ઠ સુખદના. પાતળિયા૦

નારીસહુધરની શોભાઅનવધ, કલ્યાગરી મિષ્ટ વચનથી છેદધ;
એનું રાજ્ય સ્નેહ નગરમાંછે સધ. પાતળિયા૦

જુઓ પેલી પુષ્પવતી ને રૂપાળી વલ્લી, વાંકી શીળી અનેલટકાળી;
આમ્ર વિણ પાણુ અપ્રજા એ નમાલી. પાતળિયા૦

ગુણો હાય પદ્મિનીનાં ભલે સારા, ભ્રમર વિણ થાય નિરર્થક ભારા;
નાદાર ઉદાર પતિ વિણ દારા. પાતળિયા૦

હૃદયમાં રાગના રંગ ભરાયા, નયનમાં પ્રેમના કાચ જડાયા;
તેથી મુજ સરખીમાં આપ ભભાયા. પાતળિયા૦

તમે મદારા જીવન, હું તમદેહ; તમે ભલા ભવ્ય ગૃહસ્થ, હું ગેહ;
તમારી હું તડિત, તમે મદારા મેહ. પાતળિયા૦

આપણે બનીધર્મ ને ભક્તિનીજોડ, સદા નિજ કાર્ય કરીયે સજોડ;
તેથી પ્રભુ અવતરી પૂરશે કોડ. પાતળિયા૦

દોલતરામ કૃપારામ પંડ્યા

ગરબે રમવાને ગોરી નિસર્યા રે લોલ

ગરબે રમવાને ગોરી નિસર્યા રે લોલ, ગરબી.
 રાધિકા રંગીલી અલિરામા ત્રિજવાસણી રે લોલ;
 તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુમખાં રે લોલ. રાધિકા રંગીલી૦
 સંગે સાહેલી બિજી છે ઘણી રે લોલ,
 તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુમખાં રે લોલ;
 ગીડ ગીડ તાંમ, છુમ છુમ છુમ છુમ, વાગે ધુધરા રે લોલ.
 તાળી દેતાં૦

લોલ કેહેતાં અણુ અંધર ઓપતા રે લોલ,
 લટકે નમી મેળવે સહુ માન, વૃજવાસણી રે લોલ;
 તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝુમખાં રે લોલ. ગીડ ગીડ તામ૦

ગરબે જોવાને ગિરિધર આવીયા રે લોલ,
 દાસ દયો ગાઈ થયો નિહાલ ત્રીજવાસણી રે લોલ;
 તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ. ગીડ ગીડ તામ૦

શેલા બની એ વૃંદાવનમાં રે લોલ,
 નાલ સ્વરે મળી કરે ગાન ત્રિજવાસણી રે લોલ;
 તાળી દેતાં વાગે ઝાંઝર ઝૂમખાં રે લોલ. ગીડ ગીડ તામ૦

હીંચકાની દોર

કાણે હીંચોળી આ હીંચકાની દોર;
 મારી કાણે હીંચોળી આ હીંચકાની દોર !
 નીરાંતે ઝૂલતી'તી એકલી આનંદમાં,
 કાણે મારે મંદિરીયે પેઠા એ ચોર !

મારી કાણે ...

ફંગોળો નાંખ્યો તે પૂગ્યો છે આલમાં,
 દોર તૂટે એટલું કીધું છે જોર;

મારી કાણે ....

હૈડું જો ધબકે છે માઈં સાહેલડી,
 કંપે છે થર થર કાળજની કોર;

મારી કાણે ...

બ્રહ્માંડ ડોલતું દેખું છું ફેરમાં,
 ચસમ્યું હા ! ચિત્તડું રહે નઠોર;

મારી કાણે ...

શાણી સહીયર કાઢ હાથ ઝટ ઝાલજો,
 હળવે ઉતારજો હીંચકાનો તોર;

મારી કાણે ....

ત્રીશુવન ગૌરીશંકર વ્યાસ

સ્નેહીનું સઘળું સોદામણું

સ્નેહીનું સઘળું સોદામણું, સ્નેહી ઉરને,
સ્નેહીનું સઘળું સોદામણું. ૨૬.

હૃદયના કંઈ કંઈ મળી દણુનારું,
મનહર રીસામણું મનામણું. સ્નેહી ઉરને

સ્નેહીવિણ દીસે જે દાવાનસ દારણુ,
સ્નેહીસંગે તે મધુરું તાપણું. સ્નેહી ઉરને

પટ્ટીય કરથી જેનું મૂલ્ય એક ઉપજે,
સ્નેહી હસ્તે મૂલ્ય તેનું સો ગણું. સ્નેહી ઉરને

સ્નેહીના સ્નેહની થતી ન કદિ તુલના,
અવનિ ઉપર વિશુદ્ધસદ્ગત એ ગણું. સ્નેહી ઉરને

સ્નેહી—કડવાશ મલિં અનેરી મીઠાશ છે,
સ્નેહી યુગલ જીવન હો વાણું વાણું. સ્નેહી ઉરને

કૌશિકરામ વિધનહરરામ મહેતા

જહાલાની વેણુ

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ !

વેણુ વાગી ને જગી જ્યોત જો :

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

તારલાના સંગમાં હું નાયતી રે લોલ,

ચંદ્રનો ત્યાં આવ્યો શો ઉદ્યોત જો !

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

રમતી કેવી હું બાળબાળમાં રે લોલ,

હતાં મ્હારાં દિવ્યમધુગાન જો :

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

નવલરસહિંડોળે હવે હિંચવા રે લોલ,

ખ્યાંથી આ વેણુ પડી કાન જો ?

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

જહાલો નયાવે ઉર વેણુમાં રે લોલ,

સાથે નયાવે હીરાનેણુ જો !

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

હૈયું ડોલાવે મ્હારું રાંકડું રે લોલ,

જહાલાની વેણુનાં મોહનવેણુ જો :

જહાલાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ

વેણુ વગાડે ધીરી વીરલી રે લોલ :

ધીરને કરે બહીલી અધીર જો !

બહાસાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

વેણુ ઝરે છે સુધાઝરાણમાં રે લોલ :

નયન મહારાં નીતરે નેહનાં નીર જો !

બહાસાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

બહાસા ! વગાડ વેણુ બહાસથી રે લોલ :

વેણુનો પ્રાણ બની ગાઉં જો !

બહાસાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ.

અંતરનાં ગાન ઝંડાં ઝીલવા રે લોલ,

બહાસાની વેણુ મ્યારે થાઉં જો !

બહાસાની વેણુ વાગી વનમાં રે લોલ !

અરદેશર ફામલ અમરદાર

શરત-કોકિલાનો ટહુકો !

ઝરે કંઠથી પીયુષ-વાર, મીઠડી કાયલડી !
 શો ગેબી તુજ ટહુકાર ! રસીલી કાયલડી !
 ગીતકું કાયલડી ! પ્રેમભીનું તહાઈં :
 શુભતાં જ્ઞેય દ્રવે મહાઈં-
 ઉરવેલી કાયલડી !
 ગાને શુભમાન-મસ્તાન પ્રેમધેલડી :
 ઉરઝૂલે ઝુલતી નવેલી !
 મનહરણી કાયલડી !
 મનોહર રસભર દિવ્ય તહાઈં ઝૂલણુ !
 થડકે ઝુલે ઉર મહાઈં-
 અમીઝરણી કાયલડી !
 પડદે રહીને પ્રિયે ! ઝીલું તુજ ગીતકું ;
 જીવન-તન-મન તું પર વાઈ-
 મદભરી કાયલડી !
 પ્રભુ-પ્રેમભીની રસ સ્વાવ કંઈ ઝીલાવજે !
 નિત્ય દીન-આંગણું સુહાવજે !
 અનિલિની કાયલડી !

મહારાજા શ્રી અનિલ .

મહારે કંથ

મહારે કંથના મહાટા કોડ, રાજવી વીર !
 શાણો સહુણો ને વીરો જોધએ રાજવી વીર !
 જલધિ શી આંખો ને કેસરીની કાંધ,
 પ્રભાત શો રૂડો ને સંધ્યા શો શાન્ત,
 જોધએ મહારે કંથ, રાજવી વીર !
 મહારા હૈયાનો મૌજિક હાર,
 મહારા દેહનો પ્રેરક પ્રાણ;
 જોધએ મહારે કંથ, રાજવી વીર !
 તહારા ગોરવનો ધ્રુવ તાર,
 મુજ આશાનો અજબ ઉજશ;
 જોધએ મહારે કંથ, રાજવી વીર !
 હર અંસીનો મોહનનાદ,
 પ્રેમ પૂજનો પ્રણવપાઠ;
 જોધએ મહારે કંથ, રાજવી વીર !
 રસ પીયે ને રસ પાય;
 મહારા જોખનનો સહકાર;
 જોધએ મહારે કંથ, રાજવી વીર !
 ભોગ ભુક્ષાવી ભાવ જગાવે,
 આત્મદેહનાં ઐશ્ય કરાવે;
 જોધએ મહારે કંથ, રાજવી વીર !

મહાનાસાલ અમનસાલ મહેતા

